

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yüz Doksan Beşinci İçtima

19 . 2 . 1339 Pazartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	388:389	2. — Müracaat eden bâzi hiyaneti vata-	
2. — Âzayi kiram muamelâtı	389	niye mücrimlerinin afftan istifade edip	
1. — Memurin Muhakemat Tetkik He-		edemiyeceklerinin bildirilmesine dair Ad-	
yeti için intihap	389:390,414	liye Vekâleti tezkeresi	389
3. — Muhtelif evrak	389	6. — Mazbatalar	389,390
1. — İzmir İktisat Kongresinin küşadı		1. — Tedrisatı iptidaiye Kanununun	
münasebetiyle Kongre Reisi, Edirne Mebu-		tadiline dair kanun lâyihası ve Dahiliye	
su Kâzım Karabekir Paşadan mevрут tel-		Encümeni mazbatası	389
graf	389	2. — Köy İmamlarına dair Dahiliye	
4. — Teklifler	389	Encümeni mazbatası	389
1. — Dersim Mebusu Dişab Ağa ile		3. — Amasya'da meşşuf linyit madeni	
rüfekasının, Dersim'in Elâziz'den fekki		hakkındaki evrakın gönderildiğine dair İc-	
irtibatıyla müstakil İiva halinde idare		ra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi hak-	
edilmesine dair kanun teklifi (2/668)	389	kında Dahiliye Encümeni mazbatası	389
2. — Erzincan Mebusu Hüseyin Beyin.		4. — Muvazenei Maliye Encümeninin,	
Erzincan - Gümüşane tarikinin turku umu-		Büyük Millet Meclisi bütçesinin memurin	
miye meyanına ithaline dair kanun teklifi		maddesine tahsisat ilâvesine dair kanun	
(2/667)	389	teklifi ve mazbatası	389
3. — Tokad Mebusu Rifat Beyin, Tütün		5. — Hiyaneti vataniyeden üç seneye	
cezayı nakdilerinin affı hakkında kanun		mahkûm Uşak'ın İlca mahallesinden Ali	
teklifi (2/669)	389	bini İsmail hakkındaki evrakı hükmiyenin	
5. — Tezkereler	389	gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tez-	
1. — Hiyaneti vataniyeden beş sene		keresi ve Adliye Encümeni mazbatası	390
küreğe mahkûm Kızıllıhasanoğlu Mehmed		6. — Hiyaneti vataniyeden idama mah-	
hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildi-		kûm Kütahyalı Kadioğlu Halil bini Meh-	
ğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi	389	med hakkındaki evrakı hükmiyenin gönde-	

	Sayfa
rildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi ve	
Adliye Encümeni mazbatası	390:392
7. — Müzakere edilen maddeler	393
1. — Evkaf Müdiriyeti Umumiyesine	
avans itasına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası	393:414
8. — Sualler, cevaplar	414
1. — Burdur Mebusu İsmail Subhi Beyin, İstanbul İtfaiyesine dair suali ve Müdafaai Milliye Vekili Kâzım Paşanın tahriri	

	Sayfa
cevabı	414:415
2. — Van Mebusu Hasaḥı Sıddık Beyin, Şivil Aşireti Reisi Arif Bey hakkındaki suali ve Dahiliye Vekili Ali Fethi Beyin tahriri	415
3. — Erzurum Mebusu Nusrat Efendinin 1331 senesinde Erzurum'da hedmedilen hamam hakkında suali ve Maliye Vekili Hasan Fehmi Beyle Şer'îye ve Evkaf Vekili Vehbi Efendinin tahriri	415:416

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat, saat : 1,30

REİS — Reisisani Ali Fuad Paşa Hazretleri

KATİP : Süleyman Sırrı Bey (Yozgad)

REİS — Efendim celseyi açıyorum. Zaptı sabık hulâsası okunacak.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Birinci Reis Vekili Hüseyin Avni Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilinikât zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Lord Curzo'nun beyanatı münasebetiyle Bitlis meşayihinden mevrut telgraf Hariciye Vekâletine, Kars Mebusu Fahreddin Beyin yeniden madenî meskû kât darbına dair temenni tavrı Maliye Vekâletine, İstiklâl madalyası Kanununa müzeyyel ve Lâyiha Encümenince şayanı müzakere görülen taklifi kanuni Müdafaai Milliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine bilûmum şirketlerde Türkçe lisansı kullanılmasına dair teklifi kanuni Nafia, İktisat ve Hariciye encümenlerine, Nisabı müzakere Kanununun iki maddesinin tadiline dair teklifi kanuni Kanunu Esasi Encümenine, tecilli düyun hakkında Kavanini Maliye Encümeninden mevrut teklifi kanuni Adliye Encümenine Ergani sancağı merkezinin Palu'ya nakline dair teklifi kanuni Dahiliye Vekâletine, Düyunu Devletin matlubatla tekas muamelesi yapılmasına,

Nizamnamei Dahilinin 164 ncü maddesinin tadiline ve fıkaranın tedavisi için getirilecek ilâçların Gümrük Resminden istisnasına dair levayihî kanuniye müreccah mevad ruzaamesine numara sırasıyla ve Evkaf avansına dair Lâyihai kanuniye ilk numaraya alındı. Alâtı ziraiyede müstamel mevaddı müştaile hakkındaki kanunun bakıycı müzakeratına geçilerek üçüncü madde Saruhan Mebusu Avni Beyin nazarı dikkate alınan tariri veçhile tadil ve şekli muaddeli tekrar encümene havale olundu. Dördüncü madde aynen kabul ve diğer mevad tehir edildi. Memalik müstahlasadaki mahakimin işgal esnasında verdikleri hükümlere dair Lâyihai kanuniyenin heyeti umumiyesi hakkında müzakere cereyan ederek teneffüs için Celse tadil olundu.

İkinci Celse

Hüseyin Avni Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilinikât memaliki müstahlasa mahakimi mukarreratı hakkındaki lâyihai kanuniyenin müzakeresine devam olunarak müzakere kâfi görüldükten sonra pazartesi günü toplanmak üzere içtimaa nihayet verildi.

Reis	Kâtip	Kâtip
Âli Fuad	Süleyman Sırrı	Hüseyin Avni

REİS — Efendim Zaptı sabık hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Zaptı sabıki aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aynen kabul edilmiştir.

3. — MUHTELİF EVRAK

1. — *İzmir İktisat Kongresinin küşadı müna-sebetiyle Kongre Reisi Edirne Mebusu Kâzım Karabekir Paşadan mevрут telgraf*

REİS — İzmir İktisat Kongresinin küşadı münasebetiyle Kongre Reisi Kâzım Karabekir Paşadan mevрут telgraf var.

Efendim tensibederseniz Divanı Riyasetçe münasip bir cevap verilsin. (Muvafık sesleri)

4. — TEKLİFLER

1. — *Dersim Mebusu Diyab Ağa ile refikle-rinin, Dersim'in Elâziz'den fekki irtibatıyla müstakıl liva halinde idaresine dair kanun tek-lifi (2/668)*

REİS — Dersim Mebusu Diyab Ağa ile rüfe-kasının, Dersim'in Elâziz'den fekki irtibatıyla müstakillen idaresine dair teklifi kanunileri var. Lâyiha Encümenine havale ediyoruz.

5. — TEZKERELER

1. — *Hiyaneti vataniyeden beş sene küreğe mahkûm Kızılhasanoğlu Mehmed hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi.*

REİS — Hiyaneti vataniyeden maznun Ha-sanoğlu Mehmed Ali'nin Adliye Vekâletinden mevрут evrakı hükmiyesi var; Adliye Encümeni-ne gönderiyoruz.

2. — *Müracaat eden bâzı hiyaneti vataniye mücrimininin aftan istifade edip edemiyeeckle-rinin bildirilmesine dair Adliye Vekâleti tezke-resi.*

REİS — Müracaat eden bâzı hiyaneti vataniye mücrimininin aftan istifade edip etmiyeecklerine dair Adliye Vekâletinden mevрут tezkere var. Adliye Encümenine gönderiyoruz.

3. — *Erzincan Mebusu Hüseyin Beyin, Er-zincan, Gümüşane tarikinin turku umumîye me-yanına ithaline dair kanun teklifi (2/667)*

REİS — Erzincan - Gümüşane - Trabzon ta-rikinin turku umumîye meyanına ithaline dair Erzincan Mebusu Hüseyin Beyin teklifi var. Lâ-yiha Encümenine gönderiyoruz.

4. — *Tokad Mebusu Rifat Beyin, Tütün ce-zayı nakdîlerinin affı hakkında kanun teklifi (2/669)*

REİS — Tokad Mebusu Rifat Beyin, 1332 - 1337 seneleri tütün cezayı nakdîlerinin affına dair teklifi kanunisi var; Lâyiha Encümenine gönderiyoruz.

6. — MAZBATALAR

1. — *Tedrisatı iptidaiye Kanununun tadîli-ne dair kanun lâyihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası*

REİS — Tedrisatı iptidaiye Kanununun on beşinci maddesinin tadiline dair lâyihanın ruz-namedeki evrakla tevhidine dair Dahiliye Encü-meni mazbatası var. Zaten ruznamedeki lâyiha ile tevhid edilmiştir.

2. — *Köy imamlarına dair Dahiliye Encü-meni mazbatası*

REİS — Köy imamlarına dair Şer'îye Encü-meniyle bilistarak müzakeresi için Dahiliye En-cümeni mazbatası var. Şer'îye Encümenine gön-deriyoruz.

3. — *Amasya'da meksuf linyit madeni hak-kındaki evrakın gönderildiğine dair İcra Vekil-leri Heyeti Riyaseti tezkeresi hakkında Dahiliye Encümeni mazbatası*

REİS — Amasya livası dâhilindeki lin-yit madeni hakkındaki ihtilâfın halli hususunda bir karar ittihazına dair Lâyiha Encümeni maz-batası var. Ruznameye alıyoruz.

4. — *Büyük Millet Meclisi bütçesinin memu-rin maddesine tahsisat ilâvesine dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Büyük Millet Meclisi memurin fas-lına tahsisat ilâvesine dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası var. Ruznameye alıyoruz.

2. — ÂZAYI KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Memurin Muhakemat Tetkik Heyeti için intihap*

REİS — Efendim malûmuâliniz Tetkik Heyeti intihabatı yapacağız... Şubelerden liste gelmiştir ve bunun için bir liste yapılmıştır. Heyeti Celilelerine tevzi edilmiştir. Bu, aynı zamanda yoklama mahiyetindedir. Lûtfen reylerinizi istimal buyurunuz. (Kaç kişi sesleri) Efendim, on beş kişi.

MEHMED SALİH Ef. (Erzurum) — Paşa Hazretleri intihabata dair bir şey arz edeceğim. Arkadaşlar! Yalnız bir şey istirham edeceğim. Bunu ayrı kâğıda yazmalıyım. Zaten bu listelerde yirmi isim yazılmış, beş tanesini çizdiğimiz gibi on beş tanesini intihabetmiş oluruz. İntihabedeceklerimizi bırakalım, diğerlerini çizeriz. (Çok muvafık sesleri)

REİS — Efendim listedeki yirmi altı kişidir. On beş kişi intihabedilecektir. Binaenaleyh alelusul reylerinizi istimal edersiniz.

(İstihsalî âraya başlandı.)

REİS — Efendim istihsalî âra hitam bulmuştur.

[Nebil Efendi (Karahisarî Sahib), Rasim Bey (Elâziz), Rifat Bey (Tokad) Tasnifi âraya memur edilmişlerdir.]

5. — *Hiyaneti vataniyeden üç seneye mahkûm Uşak'ın Ilıca mahallesinden Ali bini İsmail hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası*

REİS — Encümenlerin mazbataları var. Uşaklı Pilâv Alioğlu bini İsmail hakkındaki hüküm tasdikine dair Adliye Encümeni mazbatası var, okunacak :

Heyeti Umumiye

Kahvehanelerde ve sair mahallerde kasdı muhalefetle Türkiye Büyük Millet Meclisinin meşruiyeti aleyhinde kavli hiyaneti vataniyede bulunmakla maznununaleyh Uşak'ın Ilıca mahallesinden Pilâvoğlu Ali bini İsmail'in üç sene kürek cezasıyla mahkûmiyetine ve diğer maznunların beraetine Uşak Bidayet Mahkemesinden sâdır olan 5 Kânunuevvel 1338 tarih ve 60 numaralı ilâm ve merbutatı bittetik hükmi mezkûrun muvafık kanun olduğu görülmekle berayı tasdik Heyeti Umumiye arzı zımında işbu mazbata tanzim kılındı.

Adliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Canık	Biga
Emin	Hamid

Kâtip	Âza
İsparta	Saruhan
Hacı Tahir	Refik Şevket
Âza	Âza
Siirci	Âza
Mustafa Sabri	

AHMED MİLMİ B. (Kayseri) — Mazbata Muharriri Bey izah etsin.

MAZBATA MUHARRİRİ HAMİD B. (Biga) — Mahkûm Ali'nin işgal devresi esnasında Büyük Millet Meclisinin meşruiyetine karşı kavlen ve fiilen tefevvühatı lisaniyede bulunduğu bahsile indelmuhakeme delâilî kanuniyeye müsteniden verilmiş olan hüküm muvafıkı kanun görülmüş olduğundan hükümün tasdikine mütaallik Adliye Encümeninden Heyeti Aliyenize takdim edilen mazbatanın kabulünü rica ediyorum. (Fıkraî hükmiye okunsun sesleri) (okundu.)

REİS — Efendim, söz istiyen var mı? (Kâbul sesleri): Efendim, Adliye Encümeni mazbatasını kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

6. — *Hiyacti vataniyeden idama mahkûm Kütahyalı Kadioğlu Halil bini Mehmed hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası*

REİS — Kütahya'nın Lâla Hüseyinpaşa mahallesinden Kadioğlu Halil bini Hacı Mehmed hakkında verilen hükmün tasdikine dair Adliye Encümeni mazbatası var.

Heyeti Umumiye

Yunanlılarla teşriki mesai ve casusluk ve âmali Yunaniyeye fiilen hizmet eylediği «Buraları Yunan kılınca ile alınmıştır, Kostantin'den başkası yoktur, bura Yunanın olmuştur. Ben Yunanla beraber giderim» demek suretiyle de bu hizmet ve rabitasını alenen izhar suretiyle hiyaneti vataniyede bulunduğu icra kılınan muhakeme neticesinde sabit olup hareketine temas eden Hiyaneti Vataniye Kanununun ikinci madde-sine tevfiikan idamına karar verilen Kütahya'nın Lâla Hüseyinpaşa mahallesinden Kadioğlu Halil bini Mehmed hakkında Kütahya Bidayet Mahkemesinden sâdır olan 21 Teşrinisani 1339 tarih ve 30 numaralı ilâm bittetik muvafıkı ka-

nun olduğu görülmekle berayı tasdik Heyeti Umumiyyeye arzı zımnında işbu mazbata tanzim kılındı.

Adliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri	
Canik	Biga	
Emin	Hamid	
Kâtip	Âza	Âza
İsparta	_____	_____
Hacı Tahir	_____	_____
Âza	Âza	Âza
_____	Siird	Saruhan
	Mustafa Sabri	Refik Şevket

(Fıkrai hükmiyesi de okunsun sesleri)
Evraki dâva serapa tetkik. Allaha sebbü setm ettiği...

(Kâfi sesleri)

HAMİD B. (Biga) — Maalesef beynelahali Panayot Halil namiyle yâd edilen bu adam bütün mevcudiyetiyle esnayı işgalde düşman ile birleşerek milleti memleketi aleyhinde envai fezayılı irtikâbettığı gibi merhum ezamı Muhammedi okunurken elfazı galiza tefevvüh etmiş ve Rıza Çavuş isminde bir çavuşu Yunanlılara ihbar ederek döve döve öldürttüğü gibi keza-lik akrabasından birisini öldürtmüş ve Ramazanı Şerifte işaret ettiği gibi Kuran-ı Kerime ve Peygamberi Zışan Efendimize karşı elfazı galiza ile tefevvühatı lisaniyede bulunmuştur. (İdam sesleri), (Kâfi sesleri) Hattâ Kütahya'nın işgali esnasında kendisi Yunanlılarla birleşerek kaçacağı esnada önu kesilerek firarına meydan verilmeyen bu adamın idamına dair verilen hükmü encümen muvafık bulmuş olduğundan mazbatanın aynen kabulünü rica ederim.

MUSTAFA B. (Karahisarı Şarki) — Efendiler bu mesele kanun meselesi değildir. Ahkâmı şer'îye meselesidir. Şer'an hoca efendilerin vereceği fetva mucibince idamı lâzımgelir. Bunu idam etmelidir.

REİS — Efendim başka söz isteyen var mı?

ABDÜLHAK TEVFİK B. (Dersim) — Efendim vücuduna gazvağı sürülmek suretiyle idam edilsin.

REİS — Adliye Encümeni mazbatasını reyî âlinize vaz'ediyorum.

NUSRAT Ef. (Erzurum) — Bu adamın idamı lâzımgelir. Çünkü Hazreti Peygambere sebbetmek idamı muciptir. İstinabe yoktur. (İdam sesleri) (Reye vaz'ı sesleri)

MUSTAFA B. (Karahisarı Şarki) — Efendiler mademki Heyeti muhteremeden idam talebolunuyor, evvel emirde idam reye konur. Ekseriyet hâsıl olmazsa ondan sonra tahfifi ceza reye konur.

HAKKI HAMİ B. (Sinob) — Efendim, her cürmün mürtekibi hakkında yapılacak muamele ka- vanini mevzua ahkâmına tâbidir. İsnadolunan cürüm hakikaten hiyaneti vataniye cürmü ise bu cürmü irtikâbedenlerin hareketleri fiile münkalib ol- muşsa o adam idam edilir. Fakat burada okunan zabıt varakası ve saireye bakılırsa bu cürüm hi- yaneti vataniyeden ziyade hiyaneti diniyedir. Hi- yaneti diniye için de kanunu cezada pek âlâ mad- deler vardır. Hukukçu arkadaşlar pekâlâ bilirler. Cenabı hakka ve mukaddesata bu gibi tefevvü- hatta bulunanlar için madde mevcuttur. Çünkü Adliye Encümeni bu tasdik keyfiyetini cürmün hiyaneti vataniye olduğu noktasından yapmış- tır. Şu okunan fıkrai hükmiyede görülüyor ki, bu hiyaneti vataniye cürmü değildir. Bu enbiya- yı izâma ve Cenabı Hakka karşı sebbü şetimde bulunmak cürmüdür. Eğer Kanunu Ceza bu gibi efal mürtekipleri idam edilsin diyorsa idam edi- niz. (İdam sadaları) Müsaade buyurunuz efendim. Yok eğer Kanunu Ceza, bu cürüm hakkın- da kürek hapis veya müebbet kürek diyorsa bu cezaların tatbik edilmesi icabeder. Onun için ben- deniz rica ediyorum. Bu meseleyi tekrar Adliye Encümenine gönderelim. İyice tetkik olunsun. (Hayır, sesleri) Rica ederim, bendeniz diyorum ki, Kanunu Ceza mevcudolduğu halde eğer bu adamı şer'an idam etmek lâzımgelirse mutlaka idamı hakkında fetva almak lâzımdır. Yok eğer Kanunu Ceza ile tecziye etmek lâzımgeliyorsa, Kanunu Cezada bu hususa dair olan maddeler mucibince tecziyesi lâzımgelir. Bendeniz Huzu- ru Âlinizde iddia ediyorum ki bu cürüm hiyane- ti vataniye cürmü değildir. Hiyaneti vataniye cürmü sarihtir. Çok rica ederim böyle hissiyat ile oynamayalım. (Gürültüler) Rica ederim efendim, ortada bir cürüm vardır, yoktur demiyorum. Fa- kat bizim elimizde bir Kanunu Ceza vardır. Bir de Hiyaneti Vataniye Kanunu ile Askerî Ceza Kanunu vardır. Buraya gelen hükümleri hiyane- ti vataniyedir diye tasdik edecek değiliz. Eğer öyle ise buraya bu hükümlerin gelmesine hiç lü- züm yoktur. Hiyaneti Vataniye Kanununun tat- bikat cihetinde bir hata varsa bunu tashih et-

mek Meclisi Âlinin vazifesidir. Çok rica ederim hissiyatla hareket etmekten ziyade hakikatı görelim. Bu adam Hiyaneti vataniye Kanununun üçüncü maddesi mucibince mahkûm edilmiş. Hiyaneti vataniye Kanunun üçüncü maddesi diyor ki «Vaız hitabet suretiyle alenen veya ezminei muhtelifede eshası muhtelifeyi sırran ve kavlen hiyaneti vataniye cürmüne tahrik ve teşvik edenlerle işbu tahrik ve teşviki suver ve vesaiti muhtelifede ile tahriren ve tersimen irtikâbeyliyenler muvakkat küreğe konulurlar.» Tahrikât ve teşvikat sebebiyle maddei fesat meydana çıkarsa muharrik ve müşevvikler idam olunurlar. Şimdi bu madde mucibince Büyük Millet Meclisi aleyhinde bulunmak, kavilde kalırsa, cezası kürektir. Fiile geçerse idamdır. Efendiler! Birisi çıkar da «Büyük Millet Meclisi meşru değildir. Şöyledir, böyledir» derse bu fiil olmaz, fiil; silâhını alıp bize hücum etmektir. İşte o vakit idam olunur. Yoksa böyle yalnız sözden ibaret kalırsa vereceğiniz ceza kürektir, idam edemezsiniz! Kanun sarıhtır. Üçüncü madde mucibince idamına hükmediyorlar ki, bu doğru değildir. Bu adam fena söylemiş. Bu gayrikabili inkârdır. Fakat tekrar rica ediyorum. Histen ziyade hakikat üzerinde, kanun üzerinde yürüyelim. Kanunen bu hiyaneti vataniye cürmü değildir. Fakat bir cürümdür ve Kanunu Cezadaki ahkâma tâbidir.

Binaenaleyh hükmün ref'iyle Kanunu Cezada enbiyayı ızâma sebbü şetimde bulunanlar hakkındaki madde ile tecziye edilmesini teklif eylerim. (Ayak patırdıları) Efendim mümkün olduğu kadar kanun hususunda Meclisi Âliyi tenvir etmek vazifemdir.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim meseleyi tetkik eden arkadaşlarımızdan biri olmak itibarıyla, vaziyette hiyaneti vataniye cürmü olup olmadığını tetkik etmek için meseleyi hulâsa ediyorum :

Beynelmüslimîn Panayot namını ihraz edecek derecede izharı şenaat eden bu adam, Yunan efradı askeriyesiyle teşriki mesai ederek karakolda mütemadiyen ifayı vazife etmiştir.

Saniyen : Ordumuzun kahır ve tedmiriyle kaçan Yunan ordusuna iştirak etmiş ve kaçarken yakalanmıştır. Salisen : Yunan dostluğundan bilistifade kendi akrabasından olan bir

Müslümanı Yunan neferine dövdürerek öldürmüştür. Rabîan, şu ve bu elfazı istimal etmiş. Binaenaleyh; bizimle haliharbde bulunan ve bizim mevcudiyetimize suikasdeden, silâh çeken Yunanlılarla teşriki mesaiden daha büyük hiyaneti vataniye cürmü tasavvur edebilir misiniz? Her halde bu cürüm fiilî olarak hiyaneti vataniyedir. Binaenaleyh kanunumuz dairesinde idamı elzemdir. (Reye, sesleri)

ÂLİM Ef. (Kayseri) — Adliye Encümeni Şer'i şerif hükmüne muvafık olarak güzel karar vermişlerdir. Peygamberi Âlicenaba fazahati lisaniyede bulunmuş bir adamın şer'an idamı lâzımgelir. Bilâteahhur idamından başka bir şey yoktur. (Reye sesleri)

MUSTAFA TAKİ Ef. (Sivas) — Efendim, okunan fıkrâi hükmiyeye nazaran bu adamın değil bir kere idama, üç defa, dört defa idama istihkak kesbettiği anlaşılıyor. (Handeler) Bir kere fiilen hiyaneti vataniyede bulunmuş bir kere kasten, taammüden adam öldürmüştür. Sonra Yunan polisleriyle, jandarmalarıyla, askerleriyle teşriki mesai etmiştir. Bunlar hep ayrı ayrı idamı muciptir.

SÂMÎ B. (İçel) — Ayrı ayrı idam edelim.

MUSTAFA TAKİ Ef. (Sivas) — Evet efendim. Bizim Kanunu Cezamızda Peygamberi Zişan Efendimiz hakkında fezahati lisaniyede bulunanlar için bir maddei kanuniye vardır. Bu onun dairesini tecavüz ederek daha galiz tâbir istimal etmiştir. Kanunu Cezada Kuran -ı Kerime sebbedenler hakkında ceza yoktur. Bu, Kanunu Cezada olmiyan bir fiili irtikâbetmiştir.

HACI TAHİR B. (İsparta) — Esbabı müşeddide.

MUSTAFA TAKİ Ef. (Devamla) — Esbabı müşeddidedin, idamında katiyen tereddüt caiz değildir.

REİS — Müsaadenizle bir daha mazbatayı okuyalım. (Kâfi sadaları), (Mazbata tekrar okundu.)

REİS — Efendim, Adliye Encümeni mazbatasını reye vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Ekseriyetle kabul edilmiştir. (Müttefikan sesleri)

Efendim beş dakika teneffüs edelim.

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 3,30

Reis — Reisisani Ali Fuad Paşa Hazretleri.

KÂTIPLER : Süleyman Sırrı Bey (Yozgat), Hakkı Bey (Van)

7. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Evkaf Müdüriyeti Umumiyesine avans itasına dair kanun lâiyhası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası*

REİS — Celseyi açıyorum efendim. Evkaf Avans Kanununun müzakeresine başlıyoruz. Lâ-yiha okunacak, lütfen dinliyelim.

Suret

Büyük Millet Meclisi İcra Vekilleri Heyeti

Riyaseti Celilesine

Mülga Evkaf Nezareti bütçesinde dâhil olup Haremeyni Şerifeyn ahalisinden bâzı zevata muhassas bulunan maaşat Haremeyni Muh-teremeynin tahliyesi üzerine zevatı mumaileyhi-min İstanbul'a gelerek ihtiyarı ikamet etmele-rine mebni İstanbul Evkaf Müdüriyetince te-diyelerine devam edildiği sırada neşrolunan 22 Ağustos 1336 tarihli kararname üzerine isti-lâya uğrıyan memurin ve müstahdeminin mu-hassasatına kıyasen maaşatı mezkûre de katı' ve tevkif olunmuş ise de bilâhara Haremeyni Şe-rifeyn ahalisine birgûna hizmet mukabili ol-mıyarak muhassas bulunan maaşatın ashabının ma-hâlli mübarekeye avdetlerine veya vefatlarına ka-dar tarihi katı'larından itibaren tesviyesine da-ir 28 Nisan 1337 tarihli Kararname mevkii tat-bika vaz' olunmasıyla maaşatı mezkûre hâli mev-kufiyetten ihraç ve senei haliye Teşrinievveli nihayetine kadar ita edildiği İstanbul Evkaf Müdüriyetinden işar kılınmış ve halbuki mezkûr maaşatın itasına esas olan kararname üç yüz otuz altı senesi Martından muahhar olmakla mevkii meriyetten sukutu tabii olup şukadar ki maaşa-tı mezkûrenin kat'ı da yine o tarihten muahhar bir kararnameye müstenit bulunmuş olduğun-dan ve meselenin Heyeti Celileyi Vekilece bit-tezekkür bir karara raptı muktezi bulunduğu-

dan ifayı muktazasına müsaade buyurulması arz olunur efendim.

6 Cezmaziyelâhır 1341 ve 23 Kânunusani 1339

Umuru Şer'îye Vekili

Mehmed Vehbi

Esbabı Mucibe Lâiyhası

İstanbul kadroları Muvazenei Maliye Encü-menince henüz tesbit edilemediğinden ve evvel-ce on aylık olarak alınan yedi yüz elli bin li-ralık avansın kâmilten sarf edilmiş olmasına bi-naen Kânunusani ve Şubat mahları için yedi yüz elli bin liraya ilâveten dört yüz altmış sekiz bin liranın daha avans olarak sarfına lüzum görülmüştür.

Cemaziyelâhır 1341 ve Kânunusani 1339

Umuru Şer'îye Vekili

Mehmed Vehbi

T. B. M. M. Riyaseti Celilesine

Evkaf Vekâleti hidematı umumiyesi için 468 bin lira daha avans itasına dair tanzim ve İcra Vekilleri Heyetinin 1 . II . 1339 tarihli içtima-ında kabul edilen lâiyhai kanuniye ile esbabı mu-cibe lâiyhası ve Vekâleti müşarünileyhanın 23 . I . 1339 tarih ve 10488/47 numaralı tezke-resi sureti musaddakaları leffen takdim kılın-mıştır. İfayı muktezasiyle neticesinin işarına müsaade buyurulmasını istirham eylerim ef-en-dim.

İcra Vekilleri Heyeti Reisi

Hüseyin Rauf

Evkaf Vekâleti hidematı umumiyesinin ifası için 20 Kânunuevvel 1338 tarihli Avans Kanu-niye verilmiş olan yedi yüz elli bin liralık tah-sisata ilâveten dört yüz altmış sekiz bin liranın avans olarak itasına dair kanun lâiyhası

MADDE 1. — Evkaf Vekâleti hidematı umu-miyesinin ifası için 20 Kânunuevvel 1338 tarihli

Avans Kanuniyle verilmiş olan yedi yüz elli bin liralık tahsisata ilâveten mezkûr kanunun ikinci, üçüncü ve İstanbul Avans Kanununa müzeyyel 13 Kânunusani 1339 tarihli Kanunun ikinci maddesi mucibince sarfiyat ıera edilmek üzere 1338 senei maliyesi Kânunusani, Şubat ayları için dört yüz altmış sekiz bin liranın daha avans olarak sarfına Evkaf Vekâleti mezdur.

MADDE 2. — Evkaf Vekâletine ait varidatı mütenevvia kavanini mahsusasına tevfiikan cibayet ve tahsil olunacaktır.

MADDE 3. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyüliceradır.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Şer'îye ve Evkaf Vekili memurdur.

1. II. 1339

İera Vekilleri Heyeti Reisi	Şer'îye Vekili
Hüseyin Rauf	Vehbi
Müdafaai Millîye Vekili	Adliye Vekili
Kâzım	Rifat
Dahiliye Vekili	Hariciye Vekâleti Vekili
Ali Fethi	Hüseyin Rauf
Maliye Vekili	Maarif Vekili
Hasan Fehmi	İsmail Safa
Nafia Vekili	İktisat Vekili
Feyzi	Mahmud Esad
Sıhhat ve Muaveneti	Erkâm Harbiyei Umumiye
İçtimaiye Vekâleti V.	Vekâleti V.
Dr. Tevfik Rüştü	Kâzım

Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

Evkaf Vekâletinin 1337 senesi varidat ve masarifinin 1336 bütçesine tevfiikan cibayet ve idaresi ve ona müteferri muamelât ve hesabâtın cereyan ettirilmesi esas kabul edilmiş olduğundan Vekâleti mezkûrenin 1338 senesi hidematı umumiyesi için teklif ettiği bütçe lâyiha ve cetvelleri bu esas dairesinde mukaddema encümenimizce bittetik varidatı umumiyesi 600 278 lira tahmin ve masarifi umumiyesi de 571 806 lira olarak tesbit edilmiş ve Evkafın gerek Nezaret ve gerek Vekâlet zamanında en son vaziyeti kanuniye ve teşkilâtı merkeziye ve idariyeleri ile ifa ettikleri vazaif ve hidemata ait malûmatı, bu en yüksek müessesesi içtimaiyemizin hikmeti vazı' ve sureti idaresi hakkında tetkikat ve izahatı mutazammın mazbata ile Heyeti Umumiyenin nazarı tasdikine arz olunmuştu. Bütçenin Heyeti Umumiyece müzakeresine iptidar

edilmeden evvel Garbi - Anadolu ve Paşaili vilâyatımız düşmandan istihlâs edilmiş ve 4 Teşrinisanide de İstanbul bilûmum müessesat ve mülhakatiyle Hükümetimize iltihak eylemiş olduğundan devairi merkeziye idarâtı vakfiyesi teşkilâtıyla varidat ve tahsisatı umumiyesi nâkıs olan mezkûr bütçenin mevkii müzakereye vaz'ına imkân kalmamış ve muvazenei umumiye dâhil devair hakkında tatbiki zaruri olan avans usulüne müracaat zarureti hâsıl olmuş idi. Vekâletin bu zarurete müsteniden teklif eylediği ve encümenimizin tadilâtı ve hile Heyeti Umumiyece kabul ve tasdika iktiran eden 20 Kânun evvel tarihli Kanun mucibince 1338 senesi Martından itibaren Evkaf Vekâleti hidematı umumiyesinin ifası için 750 000 liranın avans olarak sarfına mezuniyet verilmiş ve varidatı umumiyesinin dahi kavanini mahsusasına tevfiikan cibayetine devam olunması emredilmiş idi. Mezkûr avans sarfiyatının merkez, mülhakat, vilâyatı müstahlasa ve İstanbul için encümenimizce tesbit edilmiş ve edilecek olan fusul ve mevadda tatbiki tasrih edildüğinden vekâleti mezkûrenin varidat ve masarif cetvelleriyle merkez ve İstanbul teşkilâtına ait tertibatı yeniden tetkik ve tesbit olunmuştur. Vilâyatı müstahlasanın altı, Paşaili'nin beş, İstanbul'un dört aylık, vilâyatı sairenin de senelik olmak üzere tahmin olunan miktarı varidatı 1 234 711 liraya, masarifi dahi 1 151 099 liraya baliğ olduğundan mukaddema verilen 750 000 lira avansa zamimeten 401 099 liralık tahsisatın daha itası lüzumu anlaşılmuş ve lâyiha kanuniye bu lüzuma binaen tanzim olunmuştur.

Varidatı umumiyenin bu suretle kısmen senelik, kısmen de altı, beş ve dört aylık olarak tahmin edilmesine nazaran 1339 senesi varidatının 1 800 000 liraya baliğ olacağı, masarifinin dahi bu nispette tezayüdedeceği tabii olduğundan mebani ve müessesatı hayriyenin imar ve ihyasını ve ashabı vazaif ve hademenin terfihiyle mesailerinin tanzimini temin edebilmek için hayratı şerife vazaif ve muhassasatıyla masarifinin zam ve tezyidi ve 1338 senesi için mürakkam 220 000 liralık inşaat ve tamirat karşılığının 500 000 liraya iblâğı, evkafın meşrutunlehi ve gayesi için ehem ve elzem bulunmasına, varidatı vakfiyenin bir kısmı hududu milliyemiz haricinde kaldığı cihetle muamelâtın tenakus edeceğine binaen gerek devairi merkeziye teşkilâtında ke-

miyetçe ve gerek encümenimizin bilûmum devair ve vilâyat için kabul ettiği müdürler ve mümeyyizlerle ketebenin sunuf ve derecatına ve hademe ücretine göre miktarı maaşça kadroların keyfiyetini haleldar etmiyecek derecede tadilat iera kılınmıştır. Tertibatı cedidenin Şubat gayesine kadar ancak tebliği mümkün olacağından 1339 senesi iptidasından itibaren tatbiki icabetmiş ve olveçhile ikinci madde tertibolunmuştur. Devairi Merkeziyeden Hukuk Müşavirliği, Tamirat ve İnşaat Müdüriyeti, Kuyudu Vakfiye İdaresinin aksamı mühimmesiyle Akaaratı Vakfiye, Mebanii Hayriye, Orman ve Arazii Vakfiye müdüriyetleri vazaifinin yüzde doksanı İstanbul akaarat ve mebanii hayriye ve orman ve arazii mevkufesine ait bulunmasından mezkûr müdüriyetlerin İstanbul'da ifayı vazife etmesi zarureti olmakla beraber bunların İstanbul Evkaf Müdüriyetine raptı, müzayede, münakasa, mubayaa, icar ve isticar, tefvizi mahlûlât ile inşaat ve tamirata ait muamelâtı azîmenin İdarei umumiyei vilâyat Kanunu mucibince meclisi idarei vilâyata tevdi devairin vazaiif ve faaliyetini tamamen felee uğratacağı açık bir hakikat olmasına göre Hukuk Müşavirinin riyaseti altında mezkûr müdüriyetlerden mürekkep ve Şûrayı Evkaf vazaifinden bu müdüriyetlere ait marûlarz aksamının İstanbul'da ifasıyla mükellef bir Encümeni İdare teşkili dahi tensibolunmuş ve lâyhaya Vekâletin teklifi veçhile encümenince dördüncü ve beşinci maddelerin ilâvesi muvafık görülmüştür. Evkaf vazaifinin umdesini teşkil eden inşaat ve tamirat için muntaka mimarları teşkilâtı mukadde ma nazarı itibara alınmış olduğundan 1339 senesinden itibaren lâzımgelen tertibat ve tahsisat hütçe cetvellerine ithal edilmiş ve idarâtı vakfiye muamelâtının teftiş ve murakabesi için elzem olan müfettişlerin şimdiye kadar mevcudolmamasına binaen bu cihetin Heyeti Umumiyeeye arzına karar verilmekle altıncı madde dahi bu maksadı temin için tanzim olunmuştur. Mülga Evkaf Nezaretinin doğrudan doğruya ve kemali itina ile idare ettiği Gurebayı Müslimîn Hastanesi bizzarure İstanbul Evkaf Müdüriyetine raptedilmiş ve bundan dolayı müessesenin intizam ve mükemmeliyetinin haleldar olmaması için heyeti sıhhiyesinin tebdil ve tâyini ile vazaifi fenniyesinin murakabe ve nezare-

tine Sıhhiye Vekâetinin teşriki ve vazaifi idariyesinin müdüriyeti mezkûreye aidiyeti tensibounarak heyeti sıhhiye kadrosunun bir nüshası Sıhhiye Vekâletine tevdi edilmiştir.

Hulâsa : Evkaf Vekâletinin muamelâtı umumiyesi esasat ve tahsisatı mezkûre ile lâyhâ kanuniyenin sene nihayetinden evvel müstacelen ve tercihan müzakere ve kabulüne mütevakıf olduğundan keyfiyetin Heyeti Umumiyeeye arzı zımında işbu mazbata tanzim ve takdim kılınmıştır.

Reis	Mazbata Muharriri
Ali Cenani	Mazhar Müfid
Kâtip	Âza
Feyyaz Âli	İsmet
Âza	Âza
Erzurum	Yozgad
Asım Vasfi	Bahrî
Âza	Âza
Maras	İçel
Mehmed Hasib	Mehmed Şevki

Kanun lâyhâsı

MADDE 1. — 1338 senesi Evkaf Vekâleti hidematı umumiyesinin ifası için 20 Kânunuevvel 1338 tarihli Kanunla verilen yedi yüz elli bin liraya zamimeten dört yüz bir bin doksan dokuz liranın daha avans olarak sarfına mezu niyet verilmiştir.

MADDE 2. — 20 Kânunuevvel 1338 tarihli Kanunun ikinci maddesine tevfikân Muvazenei Maliye Encümenince tesbit edilmiş ve edilecek kadrolar 1339 senesi Martundan itibaren tatbik olunur.

MADDE 3. — İstanbul ve mülhakatı devairi vakfiyesinde bilfiil istihdam edilen memurin maaşatı ve devair masarifiyle bilûmum müessesatı vakfiye ve cevami ve medarisin maaşat ve masarifi Kânunusani ve Şubat aylarında işbu avans-tan tam olarak ita olunur.

MADDE 4. — İstanbul'da Hukuk Müşavirinin riyaseti altında Akaaratı Vakfiye, Mebanii Hayriye, Kuyudu Vakfiye ve İnşaat ve Tamirat müdürlerinden merrekkep bir Encümeni İdare teşkil olunmuştur.

MADDE 5. — Encümeni İdarenin vazifesi İstanbul vilâyeti ile orada makamı Vekâlete mer-

butan ifayı vazife eden devairin muhtacı müzakere gördüğü hususâtı tetkik, mahfûlâtı tefviz, miktarı ne olursa olsun gerek müzayede ve münakasa suretiyle ihaleten, gerek İstanbul İnşaat ve Tamirat Müdüriyetince emaneten iera olunacak inşaat ve tamirat ile her nevi mübayaat ve icar ve isticara ait muamelâtı ifadan ibarettir.

MADDE 6. — 1339 senesi Martından itibaren üçü otuzar, üçü yirmi beşer, üçü yirmişer lira maaşı asli ile dokuz müfettiş istihdamına Evkaf Vekâleti mezundur.

MADDE 7. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülicradır.

MADDE 8. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Umuru Şer'îye ve Evkaf Vekili memurdur.

REİS — Efendim kanunun heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Kanunun maddelerine geçilmesini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi okuyoruz efendim.

Evkaf Vekâleti hidematı umumiyesinin ifası için 20 Kânunuevvel 1338 tarihli Avans Kanunıyla verilmiş olan yedi yüz elli bin liralık tahsisata ilâveten dört yüz bir bin doksan dokuz liranın avans olarak itasına dair Kanun

MADDE 1. — 1338 senesi Evkaf Vekâleti hidematı umumiyesinin ifası için 20 Kânunuevvel 1338 tarihli Kanunla verilen yedi yüz elli bin liraya zamimeten dört yüz bir bin doksan dokuz liranın daha avans olarak sarfına mezuniyet verilmiştir.

REİS — Birinci madde hakkında söz istiyen var mı?

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Muvazenei Maliye Encümeni izahat versin efendim.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ NAMINA İSMET B. (Çorum) — Efendim birinci maddenin, daha doğrusu Avans Kanunıyla ona merbutan takdim edilen maddelerin esbabı mucibesinde izah ettik. Evkafın 1338 senesi hidematı umumiyesi için yedi yüz elli bin lira avans olarak tahsisat vermiş idik. Evkaf Vekâletinin 1337 senesinde 1336 bütçesine tevfiikan idare edilmesi hakkında 1337 senesi Şubatında Heyeti Aliyeniz bir karar ittihaz etti. Yani 1338 senesinin bütçesi de o esasa tevfiikan Muvazenei Maliye Encü-

meninden tesbit edilmiştir. Muvazenei Maliye Encümeninde tesbit edilen varidat ve masarifat cetvelleriyle kadrolar esbabı mucibe lâyihası geçen Temmuzda Heyeti Aliyenize takdim olundu. Bu bütçenin müzakeresine geçmeden evvel Garbi - Anadolu vilâyatımız ve mütaakiben Trakya düşmandan istirdadedildi. Bilâhara İstanbul 4 Teşrinisanide Hükümetimize iltihak etti. Bundan dolayı bu vilâyetlerle İstanbul'da da idarâtı vakfiyeye ait teşkilât yapılmak lâzımgeldi Oralarda mevcudolan kadrolar sair devairin kadroları gibi Muvazenei Maliye Encümeninde tetkik ve tesbit edildi. Evvelece vilâyatı müstahlasla ile Paşaili kadroları tesbit edilmiş ve ona göre yedi yüz elli bin liralık avans verilmişti. Ahiren İstanbul Evkaf teşkilâtı da tetkik edildi. Vilâyatı müstahlasla için altı, Paşaili için beş, İstanbul için dört aylık olmak üzere sair vilâyatın dahi senelik masarifatına zamimeten varidat ve masarifat cetvelleri yeniden tetkik ve tesbit edildi.

Mazbatada arz ettiğimiz veçhile masarifatı umumiyesi bir milyon yüz elli bir bin doksan dokuz liraya baliğ oldu. Evvelece yedi yüz elli bin lira avans olarak vermiş idik. Yedi yüz elli bin liranın bir milyon yüz elli bir bin küsur liraya varması için lâzımgelen miktarı bu defa avans Kanunıyla veriyoruz. Yani avans olarak sarfına mezuniyet veriyoruz. Evvelece verdiğimiz yedi yüz elli bin lira, arz ettiğimiz veçhile vilâyatı müstahlasla ile Paşaili'ne ait idi. İstanbul kadrolarına aidolmak üzere dört yüz bir bin küsur lirayı veriyoruz. Bu kadroların tetkikatı Muvazenei Maliye Encümenince Şubatın on beşi ile yirmisi arasında intacedilmiş ise de Şubat nihayetine kadar ancak tebliğ edilebileceğinden bu kadrolar mucibince verilecek maaşat ve bu kadrolarda yapılan tenkihâtın 1339 senesi Martından itibar edilmesi lâzımgelıyor. Onun için bunu kanuna ikinci madde olarak ilâve ettik ve bu maksadı ikinci madde ile temin ettik. Üçüncü madde, İstanbul ve mülhakat devairi vakfiyesinde bilfiil istihdam edilen memurin maaşatı ve devair masarifiyle bilûmum müessesatı vakfiye ve cevami ve medarisin maaşat ve masarifi Kânunusani ve Şubat aylarında işbu avanstan tamam olarak ita olunur dedik. Çünkü İstanbul'da vekâletlere merbut müessesata aynı suretle maaşların avans olarak tam verilmesi esasını ka-

bul etmiştik. Evkafda da aynı esası kabul ettik. Diğer maddeler hakkında Heyeti Aliyeniz izahat ve esbabı mucibe isterse diğer maddelerde söylerim. Birinci maddenin esbabı mucibesinin mazbatada arz ettiğimiz gibi şifahen dahi hülâsasını arz ettim.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — İsmet Bey, birinci maddede kabul edilecek masarife mukabil, yani birinci maddedeki (491) bin lirayı kabul ederseniz diğer maddelerde gelecek olan masarif bunda klâhil midir? Dâhil olduğuna nazaran bendenize, bu parayı evvele kabul edip bilâhara tenzil etmemek için bu maddeden evvel diğer maddeleri müzakere edelim, bilâhara bu maddeyi müzakere edelim. Yani bu maddeyi en sonraya bırakalım.

İSMET B. (Çorum) — Efendim birinci maddede vermiş olduğumuz miktar 1338 Şubatı nihayetine kadar, üçüncü maddede gösterilen maaşat ve masarifatın karşılığıdır. Yani 1338 senesi için verilecek maaşat başkadır, (1339) senesinden itibaren tatbik olunacak maddeler başkadır.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Pekâlâ halloldu öyle ise...

REİS — Birinci maddede hakkında söz isteyen var mı? (Hayır sadaları) Birinci maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 20 Kânunuevvel 1338 tarihli Kanunun ikinci maddesine tevfikân Muvazenei Maliye Encümenince tesbit edilmiş ve edilecek kadrolar 1339 senesi Martından itibaren tatbik olunur.

REİS — İkinci madde hakkında söz isteyen var mı?

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Şimdi İsmet Bey buyurmuşlardı ki; kadro tesbit edilmiştir. Daha 1339 senesine girmek için, yani Şubatın bitmesi için dokuz gün kalmıştır. Daha tesbit edilecek kadro var mıdır ki, buraya «edilecek» tâbirini koymuşsunuz?

İSMET B. (Çorum) — Efendim, Evkaf Vekâletinin İstanbul ve devairi Merkeziye kadrolarından gelecek vardır. Binaenaleyh, Evkaf Vekâletinin Merkez teşkilâtının ve vilâyat idare-i vakfiyesine aidolan teşkilâtı son istihlâs dolayısıyla yeniden tetkik ettik. Çünkü Evkaf Vekâleti istihlâstan evvel basit bir teşkilâtı Mer-

keziyeye malik ve işliyemeyecek bir derecede idi, en büyük teşkilât İstanbul'da idi. Vilâyatı müstahlâsanın idare-i vakfiyelerini tetkik etmiştik. Fakat bu istihlâs dolayısıyla vilâyatın mülhak bütçelerini tetkik ettikçe bunlar mülhak bütçe olduğundan varidat ve masarifatını da tetkik etmek lâzımgeldi. Biz, varidat ve masarifatı tetkik ettik. Fakat bilfiil müstahdem olan memurinin masraf miktarlarını evkaf cetveline koymak lâzımgeldi, bu son tetkikatımız Şubatın ancak on beşine doğru hitam bulmuştur. Bittabi bunu Şubat nihayetine kadar tebliğ etmek ancak mümkün olabileceğinden biz o teşkilâtı eski teşkilâta göre yaptık. Fakat, yeni yaptığımız tenkihat vardır. Çünkü, esbabı mucibemizde arz ettiğimiz gibi hududu milliyemiz haricinde kalmış idarâtı vakfiye vardır. Teşkilâtı hazıra bunlardan başka hududu milliyemiz dâhilindeki idarâtı vakfiyeye ait işlerle istigal edeceğinden evvelki kadar vâsi değildir. Bu noktâ nazardan İstanbul'da son tensik edilen teşkilâtı bozmaksızın o teşkilâtı iyice tetkik ederek telhis ettik. Olur ki, bu tertiple de bir hata olur ve o hata dolayısıyla vazaifi evkaf haleldar olur. Bundan dolayı bu hataları tashih etmek için Evkaf Vekâletinin bize 1339 senesinde bir teklifi veyahut esbabı mucibesi gelebilir. Binaenaleyh, burada (edilecek) kaydıma lüzum vardır. Çünkü, burada tatbiki esnasında ve noksanları ikmal hususunda - Sair bütçelere koyduğumuz gibi - burada da bu kayda lüzum vardır. Zira kadrolar burada tesbit edilir. Tatbik zamanında belki ufacık bir hata ve noksan zuhur eder. Bunları tashih için bu ufacık salâhiyeti alıyoruz.

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Efendim, bu maddede 20 Kânunuevvel 1338 tarihli Kanunun ikinci maddesine tevfikân deniyor. Bu kanunun ikinci maddesi nedir? Bu, bir, ikincisi; şimdiye kadar tesbit edilmiş ve edilecek kadrolar hakkında Muvazenei Maliyeye Meclisin âdetâ salâhiyeti teşriyesi verilmek isteniliyor. Bu, muvafık mıdır? Bunun hakkında biraz izahat veriniz.

İSMET B. (Çorum) — Efendim, bu 20 Kânunuevvel 1338 tarihli Kanunun ikinci maddesinde İstanbul vilâyetinin kadrolarının tertibi için devairi merkeziye saire kadroları için verilmiş olan salâhiyet bu madde ile encümene verilmiştir. Merkez, mülhakat ve İstanbul kadro-

larının yeniden tetkik ve tesbit salâhiyeti verilmiştir. Çünkü sene nihayet bulmak üzeredir. Binaenaleyh, bu maddeleri bir an evvel Heyeti Umumiyyeye arz etmek mümkün olamayacaktır. Olamayınca hidematı umumiye, mufassal kadrolar üzerine devam edecek ve israfatın önüne geçmek mümkün olmayacaktır. Binaenaleyh; Muvazenei Maliye Encümenine Merkez ve mülhakat kadrolarının da tesbit edilmesi salâhiyetini bu madde vermiştir. Bu madde o salâhiyeti ihtiva etmektedir. Fakat İstanbul kadroları 1339 dan itibaren tatbik edilecek bu kadrolarda ufak tefek hata olabilir. Bunların tashihi içindir. Eğer arzu etmezseniz (edilecek) kelimesini kaldırırız. Mesele biter.

REFİK B. (Konya) — Efendim sualim gerçi ikinci maddeye dairdir. Fakat heyeti umumiyesi ile alâkadardır. Muvazenei Maliye Encümenince tetkik edildi, edilecek ediliyor, diyor. Müsaadenizle bu edildi, edilecek, ediliyor kelimelerinden bir şey anlamıyorum. Rica ederim, kadrolar ne zaman Heyeti Umumiyyeye gelecek? Birçok şeyler yapılıyor, hiç haberimiz olmuyor.

İSMET B. (Çorum) — Efendim İstanbul kadroları için bir defaya mahsus olmak üzere ve vaktin dar olması münasebetiyle bu salâhiyeti kabul etmişsiniz biz de bir defaya mahsus olmak üzere yapıyoruz.

REFİK B. (Konya) — Edilecek kelimesi ne oluyor.

İSMET B. — İsterseniz kaldırabilirsiniz. Bu bir mesele değildir.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Edilen tâbiri kabul edilecek olursa mesele hallolmuş demektir.

ŞER'İYE VE EVKAF VEKİLİ VEHBİ Ef. (Konya) — Daha kadrolarda görülecek muamela var efendim.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — İsmet Beyefendi bâzı arkadaşların nazarı dikkatini celbediyordu. Rica ederim, bundan evvel dört milyon avans verdiniz. Bunda da bu kayıt var mı idi; yok mu idi? Şimdi bu 20 Kânunuevvel 1338 tarihli Avans Kanununda sarahat vardır. Evvelce tesbit edilmiş ve Heyeti Celilenize arz edilmiş kadrolar vardı. İstanbul için yapılacak kadrolarda encümen salâhiyet verilmiştir.

İSMET B. (Çorum) — Ufak tefek noksan hâsıl olursa onları ikmal için koyduk. Şimdi hiç eksigi yoktur. Fakat, belki tatbikatta olacak noksanların ikmali için konmuşdur. Eğer Heyeti Âliye kabul etmeyecek olursa kaldırabilirsiniz. Efendi Hazretleri ikmal edilmemiş telâkkisiyle söylüyorlar, tamamen ikmal edilmiştir. Evkaf kadrolarının hiçbir noksanı yoktur. Ufak tefek noksan hâsıl olursa onları ikmal edebilmek için koyduk.

SALİH Ef. (Erzurum) — Efendiler gerek İsmet Beyin ve gerek Vekil Efendinin izahından anlaşılıyor ki, encümen, kadronun miktarı hakikisini bilmiyor. Vekil Efendi Hazretleri de henüz anlamıyor. Bir meçhuliyet içerisinde yalnız bir avans para kurtarılıyor. Malûmuâliniz kadroların miktarı nedir? Vilâyet haline konulan İstanbul Evkaf teşkilâtı burada kocaman Anadolu'nun evkafı İslâmiyesini idare eden teşkilâta muadildir. İhtimal ki İstanbul'da bir tabur memur vardır.

DURAK B. (Erzurum) — Yavaş yavaş bunları da tabur haline soktuk.

SALİH Ef. (Devamla) — Bunun için evveleminde Müdürü Umumi Efendi burada ise kendisi, değil ise Vekil Efendi Hazretleri kadroların şeklinden azıcık Meclisi haberdar etsin. Ne kadar memur istihdam ediliyor ve nerelerde? Encümenin bu bapta vereceği cevap da nâbemehaldir. Encümenin buna cevap vermesi muvafık değildir. Bizim için senet ittihaz edilemez. Encümen de içimizden bir arkadaşdır. Doğrudan doğruya Vekâlet buna cevap versin. Bunu teklif ediyorum.

İSMET B. (Çorum) — Efendim! İstihlâstan evvel Evkaf Vekâleti için yaptığımız bütçeyi Heyeti Aliyenize arz ettiğim zaman bendeniz mazbata murarriri idim. Mufassal bir mazbata yazdım. Oraya ilâve ettim. O mazbatada Evkafın hikmeti vaz'ını ve sureti muhafazasını filân, sureti mahsusada arz ettim. Orada teşkilâtın esasları muayyendir. Evkaf Vekâleti bir Nezaret, bir Müsteşarlık, Şûrayı Evkaf, bir Muhasebe Müdüriyeti, bir Akaaratı Hayriye Müdüriyeti, bir Memurin Müdüriyeti, bir Avamir Müdüriyeti, bir İstanbul Müdüriyeti, bir de Üsküdar Müdüriyeti, Müze Müdüriyeti, Matbaa Müdüriyeti, İstanbul vilâyeti ve Beyoğlu, Üsküdar memurlukların-

dan ibaret idi. Binaenaleyh teşkilât merhum Hayri Bey tarafından son derece tensik edilmiş bir teşkilât idi. Fakat bu teşkilâtın hududu milliyemiz haricinde kalmış idarâtı vakfiyesi vardır. O idarâtı vakfiyenin hariçte kalmış olan kısmı idarâtı Merkeziyeye geliyordu. Bunlar kalkınca ufak tefek tenakuslar husule geldi. O tenakus dolayısıyla bu kadroları bozmaksızın biz telhisan müdüriyetlerin kadrolarını kısalttık ve tesbit ettik. Fakat tesbit ettiğimiz kadroları henüz Vekâlete tebliğ etmedik. Tebyiz edilmek üzeredir. Ondan dolayıdır ki, «Marttan itibaren tatbik olunur.» diyoruz. Efendi Hazretleri cevap veremezler. Benden ne kadar izahat isterseniz müfredatı üzerinde cevap veririm. Çünkü iki ay üzerinde çalıştım. Evkaf Müsteşarlığı bugün Müdüriyeti Umumiyyeye kalbedilmiştir. Buradadır. Evkafın Muhasebe Kalemi vardır. Gayet basit teşkilâtle sicillâtı bir kaleme merbut idi. Muhasebeye merbut idi. Tahrirat ile Evrakı bir idi. Halbuki tevecihi eihat muamelâtını Şûrayı Evkaf yapıyordu. Bu tevecihi eihat muamelesini idare etmek için Şûrayı Evkaf teşekkül etti. Bu, İstanbul Evkafına aittir. İstanbul Evkafının bu tevecihi eihat muamelesi Kuyudu Vakfiye Müdüriyetine, mebanii Hayriye Müdüriyetine ve saireye uğramak zaruretinde idi. Muamelâtı evveliyeyi oralar ihzar ederdi. Şûrayı Evkaf, tevziatı, derecatına göre yapardı. Çünkü tevecihi eihatta derecat vardır. Okuyanların, görenlerin malûmudur. Orada Mebanii Hayriye Müdüriyeti bilûmum mebanii hayriye ve müessesatı vakfiye ki; ne kadar cami, medrese ve saire varsa bunların yüzde 95 i İstanbul'a aittir. Bu müdüriyet, bütün mebanii hayriyenin tafsilâtı kâfiyesi ile esas defterlerini tutar. Bütün mebanii hayriyedeki demirbaş eşyayı, teberruatı tesbit eder, bütün mebanii hayriyeye aidolan hademenin vazائفini teftiş eder. Bundan dolayı bu müdüriyetin vazifesinin yüzde doksan beşi İstanbul'a aittir. Bu Müdüriyet Vekâlete merbuttur. Fakat İstanbul'da kalıyor. İmarat ve Akaaratı Vakfiye Müdüriyeti, evkafın istiğlâli mevkuף aksamındadır. Binaenaleyh bunun miktarı çoktur ve mühimdir. Biliyorsunuz ki, Akaaratı Vakfiye Müdüriyeti de birçok defterler tutar ve bunların mahlûlâtını takibeder. Her sene icar, isticar muamelâtını yapar. En çok varidatı bu müdüriyet vücuda getirir. İstanbul'da bunun varidatı 250 bin liradan fazladır. Akaaratı vakfiyenin taşraya

aidolan vazifesi azdır. Akaaratı Vakfiye İdaresinin vazifesi, icarei vahidenin tahsilinden ibarettir. Halbuki akaaratı vakfiyenin tamamen İstanbul'da olması ve akaaratın da mezkûr Müdüriyete mevdu bulunması itibariyle o müdüriyetin orada kalması lâzımdır. Orman ve arazii vakfiyenin her sene icarlarını ve muamelâtı sairelerini yapmak için orada kalacaktır. Matbaası oradadır. Matbaasını buraya getirmek kâr değil, zarar verir. Halbuki Evkaf matbaası orada kâr temin etmektedir.

İnşaat ve Tamirat Müdüriyeti - bilirsiniz ki - İstanbul, mebaninin en âli kısımlarını ihtiva etmektedir. Bunu düşündüğümüz zaman, İstanbul'daki mebaîi hayriyenin azameti, kıymeti hatıra gelir. Bundan dolayıdır ki, İnşaat ve Tamirat Müdüriyeti İstanbul'da ifayı vazife edecektir. Çünkü tamirat için vereceğimiz paranın üçte ikisi, İstanbul cevamiinin, mesacidinin, imaratının ve sairesinin tamirine sarf edilecektir. Daha birçok mebaîi tamirat vazifesi vardır ki, ifa edilecektir. Bu İnşaat ve Tamirat Müdüriyetinin bir muavini ile bir mimarı buraya gelecektir. Bütün dâvalar İstanbul'dadır ve Hukuk Müşaviri İstanbul'da takibat yapacaktır. Yalnız burada bir muavin, bir de dâvavekili bulunacaktır. Müdüriyet İstanbul'da kalacaktır, dâvaları takibedecektir. İstanbul vilâyeti teşkilâtına hiç dokunulmamıştır. İstanbul vilâyetinin Evkaf İdaresi sair vilâyetler gibidir. Bütün dâvalar İstanbul'dadır. Orada yirmi bin dosya vardır. Yalnız müze, matbaa oraya raptedilmiştir. Vilâyet Evkafının vazifesi biraz fazladır. Biz, yine teşkilâtı tezyidetmedik, tenkis ettik. Sonra kadroların tesbitine esas olarak, maaşın tesbitine esas olarak diğer vilâyetlerde kabul ettiğimiz sınıfları aynen kabul ettik. Ketebe sınıfını aynen kabul ettik. Kâtipler 800 den 1 200 e kadar, başkâtipler 1 500 kuruştan tertibedilmiştir. Bütün devairi merkeziye ve sairede öyle yapılmıştır. Fazlalık olanları tenkis edilmiştir. Mümeyyizler üç sınıftır. On beş liradan yirmi beş liraya kadar maaşları vardır. Binaenaleyh biz de bunları aynı sınıfa ithal ettik. Bunlar, ne miktar maaş alıyorsa onları da aynı miktarda kabul ettik, tenkis etmedik. Fakat fazlaları varsa tenkis ettik ve bu suretle devairi merkeziyenin maaş tertipleri ile taşranın maaş tertiplerini karşılaştırdık. Kadroyu bu suretle tanzim ettik. Öyle zannediyoruz ki

Evkaf Vekâletinin devairi merkeziyesini işliyebilecek bir hale getirdiğimiz gibi İstanbul'da kalacak müdiriyetin de vazifesini tâyin ve tadviz ettik. Katiyen istikametlerini değıştirmedığımız gibi birçok tasarrufat yaptık. Hattâ inşaat (170) bin lira ilâve ettik. Gelecek sene inşaat masrafını (500) bin liraya iblâğ edeceğiz. Bunun meşrutunlehi, hayratı şerife vazaifi ve muhassasatı onların mefruşatı mütadesidir. Binaenaleyh, evkaf varidatı alındığı zaman, onların sarf edileceği yer orasıdır. Onun için mühim zamaim yaptık. Çünkü inşaat, onun meşrutunlehidir. Sair fasıllar masarifi idare, maaşat ve sairedir. Evkafın meşrutunlehi olan, umdesi olan fasıllara gelecek sene dahi bu kadro tatbik edilecek olursa hâsıl olacak bütün varidat, cevamiin, mesacidin inşaatına ve hademelerin masarifine ve sairesine sarf edilecektir.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Yalnız İstanbul'un kine mi?

İSMET B. (Devamla) — Her yere, umumen...

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim, bendeniz demin Mazbata Muharriri Beye sorduğum zaman 2 Kânunuevvel tarihli Kanunla verdiğiniz salâhiyet 1338 senesine aittir. Eksik yoktur, kadrolar tesbit edilmiştir, dediler. Fakat ufak tefek kusurlar çıkacağı ihtimaline binaen (edilecek) tâbirini koyarsak 1339 senesinde bile, salâhiyetleri mahdudolduğu zamanlardan gayri zamanlarda kadro tesbit etmek ve 1339 senesi zarfında da tertibettikleri kadro mucibince hareket etmek gibi aksi bir vaziyet hâsıl olacaktır. Ondan dolayı mavuzialehine mahsus olmak üzere (edilecek) kelimesinin kaldırılmasını teklif ediyorum.

SALİH Ef. (Erzurum) — Arkadaşlar, İsmet Beyefendinin beyanatından anlaşılıyor ki, tesbit edilmiş bir kadro vardır. Fakat kadroda bir tenkisat yok. Yani o müdiriyetler, o devair ve saire, o alâyı vâlâ yine mevcuttur. Hepinizin viedanımıza havaleten bir şey arz edeceğim.

YUSUF ZİYA B. (Bitlis) — Eski tas, eski hamam.

SALİH Ef. (Erzurum) — Evet eski tas, eski hamam.. Yalnız İsmet Beyefendi hakikaten nazik bir arkadaşımızdır. Meseleyi kâmilten boğup kapamak istiyor. Teşkilâtın yerli yerinde olduğu itirafıyla sabittir. Ve viedanımıza havale ediyorum. Hani romanlardan Paris Batakhaneleri, diye bir şey vardır. Bizde de Paris Batak-

haneleri denilince hatıra İstanbul Evkaf Nezaretî gelir.. Selâm verdiniz mi rüşvet değil diye almazlar.

FEYYAZ ÂLİ B. (Yozgad) — Merhum Hayri Bey zamanından evveldi.

SALİH Ef. (Erzurum) — Ben Allah'tan korkarım. Yalnız esbabı mucibesindeki bir şeyi arz edeyim. Bütün varidat 1 234 000 lira, masarîf 1 351 000 lira.. Bunu kabul ediniz ki bu Evkaf İdaresi bir darülâkilindir, bir me'keldir. Bir kısım halk dolmuşlar, şunun bunun evkafı İslâmiyesine el uzatmışlar. Evet bunun lüzumuna kaaniim. Fakat mevkufünleheri meydana kalmamış, birtakım evkafı İslâmiyenin hüsnümühafazası hukuku umumiyyeye taallük eder. Onları muhafaza edecek teşkilât var. Fakat efendiler; eski tas, eski hamam şeklinde kalırsa bin senede bile imar edilemez.

BİR MEBUS — Ne demek istiyorsunuz?

SALİH Ef. (Erzurum) — Şunu arz etmek istiyorum ki, kendilerinin müstemlekeleri gibi yiyorlar. Beyefendiler! Abdülhamid Hânın bi-dayeti saltanatından hali' edilinceye kadar eğer bu varidatı evkaf islah edilseydi, bunun varidatı me'kel yapılmıyarak bir bankaya tevdi olunsaydı bugün şüphe yok ki memleketi kurtaracak bir milyon altın liralık bir banka vücuda gelirdi. Bunu inkâr etmek kabil değildir. Refik Beyefendinin dediği gibi sarf ediyorlar, ama mavuzialehine sarf etmiyorlar. Cami yine haraptır.

REFİK B. (Konya) — Hattâ ve hattâ maalesef cevamiî şerife toz içerisinde kalmıştır.

SALİH Ef. (Erzurum) — Evet, beyim, hepimiz biliyoruz. Pek doğrudur. Evkafı İslâmiye şunun bunun elinde olduğu halde bilâlüzum şunun bunun vakıflarını aldılar, me'kel yaptılar. Çok rica ederim aidolduğu vekâlet bu kadronun eşkâlinden bizi haberdar etsin. Eşkâlinden haberdar olalım.

YUSUF ZİYA B. (Bitlis) — Eşkâli haber verildi.

SALİH Ef. (Erzurum) — İsmet Beyin sözü bizim için bir senet olamaz. O muhterem arkadaşımız encümen namına söylüyor.

Sonra ikinci maddede bir şey vardır ki : Encümeninde tesbit edilmiş olan (edilecek) kaydına Refik Şevket Beyefendi itiraz ettiler. Ancak bir şey daha vardır. Meclisi Âlinin salâhiyetine tecavüz etmemek için Meclisi Âlinin emriyle veya muvafakatiyle sarfı lâzımgelir.

İSMET B. (Çorum) — Kanun var ya...

SALİH Ef. (Erzurum) — Hangi kanun?

İSMET B. (Çorum) — 20 Kânunuevvel tarihli Kanun.. Bu kanun encümenine kadroları tesbit salâhiyetini vermiştir.

SALİH Ef. (Erzurum) — Doğru Beyefendi, fakat her maddede bunu tasrih etmek lâzımdır. Çünkü Meclisi Âlinin salâhiyetini yalnız encümen istimal etmesin. Bunu tasrih etmekle beraber rica ederim kadronun eşkâlinden bizi haberdar etsin. İstanbul Evkaf Dairesinden kaç efendi dışarı çıkarılmış?.. Bunu anlıyalım ve illâ ben Allah'tan korkarım, buna vereceğim bir kırmızı kâğıttır.

REİS — Bu madde hakkında başka söz istiyen var mı efendim? (Hayır sadaları)

HACI MUSTAFA Ef. (Ankara) — Söz söylenlerin sözlerinden bir netice çıkmadı ki...

REİS — Efendim başka söz istiyen yok.. O halde bir takrir var, okutacağım :

Riyaseti Celileye

Kadroların Muvazenei Maliye Encümenince tetkik ve tanzimi salâhiyeti ancak 1338 senesine aidolduğu için ikinci maddede muharrer (edilecek) kaydının tayyını teklif ederim.

Saruhan

Refik Şevket

REİS — İsmet Bey encümen namına bunun kabul edileceğini söylüyorlar. (Reye sesleri)

İSMET B. (Çorum) — Paşa Hazretleri! Bir noktanın tavazzuhu için iki kelime söyleyeyim, müsaade ederseniz... Efendim burada edilecek kelimesi kalkabilir. Encümen 1338 senesine mahsus olmak ve bir defaya maksur bulunmak üzere Heyeti Celilenizin yapmış olduğu kanunun verdiği salâhiyetle kadroları tesbit etmiştir. Bu kadroların Meclisi Âliye gelmiyeceği mânasını tazammun etmez. Çünkü kadroların tesbitine 1339 bütçesi esas olmuştur. Binaenaleyh her halde Heyeti Aliyenize gelecektir. İstediginiz gibi tasarruf edeceksiniz.

Sonra Salih Efendinin bir sözü vardır: Evkafın varidatiyle masarifatı tekabül etmiştir. Efendim, Evkafın varidatı bir milyon değil, beş milyon, altı milyon, on milyon dahi olsa masarifatı da on milyon olacaktır. Çünkü evkafın varidatını, evkafın meşrutunlehine müteza-yiden sarf etmek mecburiyetindeyiz ve böyle

sarf etmekteyiz. Katiyen evkafta bir tasarruf veya devir mülâhaza olunamaz.

REİS — Efendim, ikinci maddedeki (edilecek) kelimesinin tayyını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir efendim. (Gürültüler, ekseriyet yok sesleri) Bir daha reyî âlinize koyuyorum. Buradan (edilecek) kelimesinin tayyını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir. Şimdi efendim (edilecek) kelimesi çıktıktan sonra maddenin aldığı şekli okuyoruz:

MADDE 2. — 20 Kânunuevvel 1338 tarihli Kanunun ikinci maddesine tevfiakan Muvazenei Maliye Encümenince tesbit edilen kadrolar 1339 senesi Martından itibaren tatbik olunur.

REİS — Efendim, ikinci maddeyi okunduğu gibi kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edildi.

MADDE 3. — İstanbul ve mülhakat devairi vakfiyesinde bilfiil istihdam edilen memurun maası ve devair masarifi ile bilûmum müessesatı-vakfiye ve cevami ve medarisin maasatı ve masarifi Kânunusani ve Şubat aylarında işbu avanstan tam olarak ita olunur.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Bir sual soracağım. Bundan evvel aldığımız Avans Kanunu mucibince tam olarak verilmiyor muydu ki şimdi tam olarak deniyor?

İSMET B. (Çorum) — Efendim, Avans Kanununda Teşrinisani, Kânunuevvel için tam olarak demiştik. Yani nakıs verdiğimiz için bu iki ayı tamam verin demiştik. Kânunusani, Şubatta tam verilmek lûzumu vardır ki onun için diyoruz.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Kadroların tesbitine salâhiyettar olduktan ve tam olarak maddedeki miktara ilâve ettikten sonra verilir demek zait bir şey olur.

İSMET B. (Çorum) — Arz edeyim efendim. Biz tenzilât ve tenkihatı havi olmak üzere yaptığımız kadroları ikinci madde mucibince Marttan itibaren tatbik ediyoruz. Halbuki Evkaf Vekâleti devairi merkeziyesinden bir kısmını - ki katiyen ilgası mümkün değildir - ipka etmiş ve ifayı vazife ettirmiştir. Yalnız orada Muhasebe ve saire kısmını kaldırmış, burada mevcudolan kısmını kaldırmış, olmyanları ipka etmiştir. Binaenaleyh İstanbul vilâyeti bizim

tetkik ve tesbit ettiğimiz kadrodaki şekle kadar olduğu gibi istihdam edilmiştir. Sair müdiriyetlerde olduğu gibi istihdam edilmiştir. Bundan dolayı biz orada istihdam edilen memurinin zemaim ve tenzilâtını bittabi 1339 Martından itibaren nazarı dikkate alacağımız için olduğu gibi maaş ve masarifin kabulü zaruridir. İşte bu zaruret dolayısıyla bu maddede tasrih ediyoruz. Bizim tesbit ettiğimiz kadro ile vekâletin tatbik ettiği kadro arasında fark vardır. O fark da zamanı tatbikten itibar edilmektedir. Çünkü zamanı tatbika kadar ona tam verilir demek lâzımgelir. İstanbul vilâyeti için de aynı esas vârittir.

REİS — Efendim üçüncü madde hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Üçüncü maddeyi reyî âlilerine vaz'ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Üçüncü madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — İstanbul'da Hukuk Müşavirinin Riyaseti altında akaarâtı vakfiye, mebanii hayriye, kuyudu vakfiye ve İnşaat ve Tamirat müdürlerinden mürekkep bir Encümeni İdare teşkil olunmuştur.

REİS — Dördüncü madde hakkında söz istiyen var mı?

NEBİZADE HAMDİ B. (Trabzon) — Paşa Hazretleri, bu dördüncü maddeyle beşinci maddenin bu kanunla alâkası yoktur.

İSMET B. (Çorum) — Efendim evkafın devairi merkeziye teşkilâtından demin de arz ettiğim gibi dört beş müdiriyetin vazifesi, yüzde doksan İstanbul'un vazifesine aid olduğu için orada ifayı vazife ettirmek zaruretinde bulunuyoruz. Binaenaleyh; bunlar vekâlete merbut devairi merkeziye meyanındadır. Fakat vazifeleri yüzde doksan dokuz oradadır. Meselâ, Akaarâtı Vakfiye Müdiriyeti oradan katiyen infikâk edemez, Mebanii Hayriye Müdiriyeti katiyen infikâk edemez. Çünkü, evkafın mebanii hayriyesinin yüzde doksanı oradadır. Hukuk Müşavirliği kısmen buraya gelmiştir, kısmen oradadır. İnşaat ve Tamirat Müdiriyeti kısmen buraya gelmiş ve kısmen orada ipka edilmiştir. Eğer biz bunları orada kalacak müdiriyetlere rapdedecek olursak o vakit İdarei hususiyei vilâyat Kanunu mucibince İstanbul Meclisi İdare-i emrine vermiş olacağız. O zaman inşaat ve tamirata aidolan mubayaat icar ve isticar ve

mahlûlâtın tefvizine ve saireye aidolan bilûnum mukarrerat ve muamelâtı Meclisi idarei vilâyetin tetkik ve intacetmesi lâzımdır. Eğer bunu İstanbul vilâyetine rapdedecek olursak bu muazzam esasatı bozmuş oluyoruz. Aynı zamanda derhal Evkafın muamelât ve vazafini felce uğratıyoruz. Bundan dolayı bu müdiriyetlerin vazifesine alâkası olan bu gibi vazaii kendilerinden mürekkep bir heyeti idareye tevdi ediyoruz. Şûrayı Evkafın bu maddelerde zikredilen vazaii idariyesinden bir kısmını onlara vermek suretiyle İstanbul Meclisi İdaresinden kurtarıyoruz ve kendilerinin daima muamelâtı süratle intacedebilmeleri cihetini iltizam ediyoruz.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Hiç de doğru değil.

MUSTAFA NECATİ B. (Saruhan) — Nereye vermeli?

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — İstanbul'a.

İSMET B. (Çorum) — Evkafın mahlûlât tefvizi, mubayaat ve inşaata aidolan ihale ve icarat muamelesi ve akaarâtı vakfiyenin müzayedesi Vekâlete aittir. Bunlar esasen Şûrayı Evkafın vazaiifindedir. Şûrayı Evkafa bu gibi muamele göndermeleri lâzımgelirse meselâ; on bin liralık bir icar muamelesinde birkaç bin lirası ziyaa uğruyor, teahhürata uğruyor. Eğer bu vazaii İstanbul Meclisi İdaresine verecek olursak - ki İdarei umumiyei vilâyat Kanunu mucibince Meclisi İdareye vermek lâzımdır - düşününüz, mahlûlât tefvizi, yirmi bin dosyaya mâlik olan mahlûlâtın tefvizi ve akaarâtı vakfiyenin ve bütün mebanii hayriyenin tamirat ve inşaatı külliyesini Meclisi İdareye verirse bu iş başa çıkar mı? Çıkmaz mı? Başa çıkmadığından dolayı Şûrayı Evkaf bu vazaii ifa ediyor. Şûrayı Evkafın sair hususata aidolan vazaii kendilerinde kalıyor. Yalnız İstanbul'da bu müdiriyetlere ait vazaii görmek üzere bir Encümeni İdare teşkil ediyoruz. Hukuk Müşavirinin fahrî olarak riyaseti altında Şûrayı Evkafın idari bir kısım vazifelerini bunlara veriyoruz.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Katiyen muvafık değil. İstanbul başka, Anadolu başka.

YUSUF ZİYA B. (Bitlis) — Teşkil edilmek istenilen encümen bir gûna maaş ve masarifi iltizam ediyor mu?

İSMET B. (Çorum) — Hayır efendim. Arz edeyim; Evkafın bir Encümeni Mahsusu ve bir Encümeni Müdiran vardır. Bunlar teşkilâtta

fahri'dir. Encümeni Mahsus azil, nasp ve saireyi yapar. Encümeni Müdiran da mesaili idariyenin memurin ve sairenin mesailerini tetkik eder. Binaenaleyh biz Şûrayı Evkafın hakkı kazasını değil, burada tadadettiğimiz idarî vazâifinden bir kısmını bu encümene veriyoruz. Yani mahlûlâtın tetkiki, ihale muamelesinin tetkiki, icar ve isticar muamelâtının tefvizi gibi; bunları yalnız müdürîyetlerden müteşekkil bir encümene veriyoruz.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Demek Şûrayı Evkaf iki oluyor. Birisi İstanbul'da, diğeri Anadolu'da oluyor. Meselâ Anadolu Kazaskerliği, Rumeli Kazaskerliği gibi ikilik oluyor. Bir İdarei Merkeziyenin Şûrayı Evkafı oluyor. Bir de İstanbul'un.

İSMET B. (Çorum) — Şûrayı Evkaf buradadır. Şûrayı Evkafın bir aynı Şûrayı Evkaf orada teşkil etmiyoruz. Hukuk Müşavirliği, Akaarâtı vakfiye Müdiriyyeti, Mebanii Hayriye, Kuyudu Vakfiye ve İnşaat ve Tamirat müdiriyyetinden ibaret bir Encümeni İdare teşkil ediyoruz. Bu Encümeni İdareye maddede tadadettiğimiz vazâifi idariyeyi veriyoruz. Masalihi evkafın, menafii evkafın teahhura uğramaması için bunu yapıyoruz.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Zatiâliniz İstanbul Vakfının zenginliğinden ve hattâ Türkiye'deki evkafın takriben üçte ikisini havi olduğundan bahsettiniz. Ve böyle olduğu için İstanbul vaziyetinde hususiyet olduğunu söylüyorsunuz. Bendenizin kendi kanaatimce İstanbul'un Evkafı zengin olmakla beraber bütün Türkiye'deki evkafın üçte ikisi olmadığına kaanâm. Mamafih bu müdiriyyetler orada teşekkül ederse meselâ; Anadolu'daki akaarâtı vakfiye meselesi, mebanii hayriye meselesi, kuyudu vakfiye ve inşaat ve sair meseleleri ne olacaktır?

İSMET B. (Çorum) — Şimdi efendim; Akaarâtı Vakfiye Müdiriyyetinin vazifesinin yüzde doksanı İstanbul'da demıştim, taşradaki, evkaf memurlarının iki vazifesi vardır. Birisi icarâtı vâhideyi tahsil etmek, diğeri mahlûlâtı tahakkuk ettirip, tefviz etmektir. Binaenaleyh taşradaki akaarâtı vakfiye, yani icarâtı vâhide en zengin evkaf idaresinde on bin lirayı geçmez. (Bu, zaten Evkaf Nizamnamesi mucibince Evkaf müdiriyyetlerine ve Evkaf memurlarına aittir.

Bu Evkaf müdür ve memurları icarei vâhide müzayede muamelesini yapar. İntacını mec-

lisi idareler yapar. Yani vilâyat teşkilâtında icarei vâhide tamamen Evkaf idarelerine aittir. Evkaf müdürleri yapar. Mebanii hayriyeye gelince : Biliyorsunuz İstanbul mebanii hayriyesinin kıymet ve ehemmiyeti azimesi, Anadolu mebanii hayriyesinin ehemmiyetinden kat kat fazladır. Bundan dolayı bu mebanii hayriyenin imar ve ihyası ve onların her sene inşaat ve tamiratı, Mebanii Hayriye Müdiriyyetiyle İnşaat ve Tamirat Müdiriyyetine aittir. İstanbul'da iki, üç yüz bin liralık inşaat yapılır, Anadolu'da yüz, yüz elli bin liralık inşaat yapılır. Encümen Anadolu için dahi muntakâ fenniye mimariye kabul etmiştir. Yani muntakâ mimarları teşkilâtını kabul etmiştir. Çünkü bu idare Anadolu'da Evkaf memurları idaresi değildir. Doğrudan doğruya Mimarlar İdaresidir. Yani evkafı Anadolu'da idare edebilmek için Evkaf müdürlerinin mimar olması kanaatindeyim. Bundan dolayı Anadolu idarâtı vakfiyesinin hüsnüidaresi için ve vazifesi olan imar ve ihya ve tamirat vazâifini yapabilmek için Heyeti Fenniye teşkilâtı yaparak her muntakaya birer mimar esasını kabul ettik. Bundan dolayı Anadolu mebanii hayriye idaresi doğrudan doğruya İstanbul mebanii hayriyesi inşaat ve tamiratı bittabi İnşaat ve Tamirat Heyeti Fenniyesi tarafından yapılacaktır. Çünkü İstanbul'daki mebanii hayriyenin kıymeti mimariye ve atıkasını muhafaza edebilmek için yüksek heyeti fenniyenin vücuduna ihtiyaç vardır ve hakikaten İstanbul Hayri Bey Merhum zamanından beri iyi bir Heyeti Fenniye sahiptir. Kemaleddin Bey gibi Türk mimarlığının en yüksek bir siması dahi bunun başında bulunuyor. Şimdi Mescidilâksa'nın tamiri için Kudüs'te bulunuyor, gelecektir. Geldiği zaman onun şahsına verilmek üzere evvelden beri verilmekte olan altı bin kuruş maaşı dahi ipka ettik. Yalnız İstanbul vilâyetinin icare ve mukataa olarak tahsil ve cibayet ettiği meblâğ iki yüz bin lirayı geçiyor. İstanbul vilâyetinin haricinde diğer vilâyetlerde bu kadar varidat yoktur. Zaten icare muamelâtı Anadolu'da pek enderdir. Sonra İstanbul Evkaf müdiriyyeti icare ve mukataa tahkik ve tahsil ettiği gibi İstanbul mebanii hayriyesinin, cevami ve mesacidin imarâtını ve hademesinin maaşatını tahkik ederek tediye eder. Kendisi tahsisat açığını doğrudan

doğruya Evkaf Veznei Umumiyesinden alır ve tevziyatını yapar. Yani İstanbul vilâyetinin vazifesi çok ağır olduğu için ve akaarati vakfiyenin icarı gibi gayet mühim ve aynı zamanda orman ve arazii vakfiye gibi bütün teşkilâtı dahi idare eden bu müdüriyet olduğundan İstanbul vilâyetine raptetmemeyi vakfın menafii, masalihi namına lüzumlu gördük. Öyle olmakla beraber bu teşkilât aynı zamanda vekâlete merbuttur. Vekâlet isterse o teşkilâtı buraya getirebilir, isterse orada bırakır. Fakat bu teşkilât doğrudan doğruya merkezin teşkilâtıdır. Vazifesini orada görüyor ve bugün vazifesini orada ifa ettirmek zarureti vardır. İsterse Evkaf Vekâleti o teşkilâtı buraya getirebilir. Fakat buraya gelirse hiçbir şey yapamaz. Oradaki evkaf mebanisi mahvolur.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Efendim, bu idarei evkaf vâkıflara nazaran ise Sultan Selim'in Edirne'de vakfı vardır, Anadolu'da da vakfı vardır. Bunun idaresini İstanbul İdarei Merkezivesi mi yapacak, yoksa Anadolu mu yapacak? Bu ikilik içersinde bu keşmekeşten hiçbir idare çıkamaz.

İSMET B. (Devamla) — Efendim bu sualler vâridolmayan suallerdir. Edirne'de Evkaf Müdüriyeti teşkilâtı vardır. Bütün vilâyetlerdeki Evkaf Müdüriyeti teşkilâtına faiktir. Orada mebanii hayriyenin icarei vâhidenin ve icareteynin tahsil ve tahkikini ve hademenin maaşını temin edecek teşkilâta maliktir ve ifayı vazife ediyor.

CAVİD B. (Kars) — Efendim Mazbata Muharriri Bey buyurdular ki: Vekâlet arzu ederse bu müdüriyetleri buraya getirir, isterse orada bırakır, arzu ederse orada çalıştırır. Meclisten böyle bir kanun çıktıktan sonra Vekâlet onları buraya getiremez. Bir şey tesbit edildiği zaman mer'i olan odur.

İSMET B. (Devamla) — Efendim müsaade buyurun. Vekâlet yeni bir teşkilât yapmıyor; mevcudolan bir teşkilât doğrudan doğruya orada kalıyor. Bir kısım da burada ifayı vazife ediyor. (İkilik sesleri)

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Adam kayırmak için teşkilât.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Onlara mukabil burada bir teşkilât yok mudur? Ankara'nın Konya'nın, Erzurum'un mebanii hay-

riyesi tamirat ve inşaatı olursa muamele İstanbul'a mı gidecek

İSMET B. (Devamla) — Efendim Mebanii Hayriye Müdüriyetinin vazifesini anlattım. Bilûmum mebanii hayriyenin tafisilâtı kâfiyesiyle esas defterini yapmak, teberruat defterini yazmak ve bunların tamirat ve sairesine ait muamelâtı iptidaiyeyi tetkik etmek, bilûmum İstanbul'da bulunan hademei Evkaf ve sair ashabi vazaifi teftiş etmektir. Şimdi mebanii hayriyenin yüzde sekseni İstanbul'da yüzde yirmisi Anadolu'da dır.

Halbuki Anadolu'daki vazife İstanbul'daki defterleri celbedip defatiri esasıyesine geçirmekten ibarettir. Bu müdüriyet 1338 senesinde teşekkül etmiştir ve Anadolu mebanii hayriyesine aidolan krokileri, mebaninin kıymeti mimarisini ve sairesini birtakım evsaf ve şeraiti tetkik ve tesbit etmiştir. Evkaf Müdüriyeti tesbit ettiğinden dolayı Mebanii Hayriye Müdüriyetinin bu teşkilâtında tenkihat yaptık, ve bu Mebanii Hayriye Müdüriyeti bugün bilûmum mebanii hayriyenin defterlerini tutmuştur.

RASİH Ef. (Antalya) — Şu halde İstanbul Mebanii Hayriye Müdüriyeti diyelim.

İSMET B. (Devamla) — Efendim mesele İstanbul mebanii hayriyesinden maksat Merkez Mebanii Hayriye teşkilâtının bilûmum mebanii hayriyeye ait vazaifi ifa ve defatiri tutmaktır. Binaenaleyh Evkaf Vekâleti oradan defterleri isteyebilir. Mâlûmat da isteyebilir. Kayıtları çıkarır, elindedir. Doğrudan doğruya muhabere eder. (Müzakere kâfi sesleri)

SALİH Ef. (Erzurum) — Yalnız arkadaşlar; bu müzakereyi kâfi görmek biraz lüzumsuz olacak. Malûmuâlileri kanunu hususi yapılamaz. Âdeta bu avans teklifi keşkülûfukaraya benzedi. Bunun içersinde envai şeyler vardır.

REFİK B. (Konya) — Yeni usuldür.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Zaten bu yeni usul, yutturmak usulü.

SALİH Ef. (Erzurum) — Eğer tevsiî mezuniyet usulünde bir kanun yaparsak Refik Şevket Bey biraderimizin dediği gibi Erzurum'daki evkaf için de bir şey yapalım. Birakalım kendileri istediği gibi yapsınlar. Herkes müstakillen yapsın, bildiğini yapsın. Eğer mesele bu değil de para ve maaş işi ise dördüncü ve beşinci maddelerin bu avans işi ile ne alakası vardır?

Avansa ait hususâtı havi iki madde var, onu kabul edelim. Diğer maddelere gelince; bu katiyen yutturma meselesi oluyor ve İstanbul'a bir istiklâli tam veriliyor. Bunun için Avans Kanununa taallük eden iki maddenin kabulüyle diğerlerinin tayyını değil, fakat zamanı geldiği zaman müzakere edilmek üzere şimdilik tehirini teklif ediyorum.

ŞER'İYE VE EVKAF VEKİLİ VEHBİ Ef. (Konya) — Efendiler arkadaşlardan bazıları bu, yutturma usulüdür, yahut bilmem ne usulüdür, İstanbul'da müstakil bir idare teşkil etmektir. diyorlar. Hayır efendiler. Ne yutturmamak, ne İstanbul'da bir idarei müstakille teşkil etmek ve ne yeniden bir şey ilâve eylemek var. Bakın efendiler mesele nasıldır:

İstanbul denince ve Hükümeti Merkeziye sâkıt olunca, yani bütün şeylerden tecerrüdtikten sonra, yani İslâmbol'da o mebanii bahriye, o cevamii cesime hepsi yıkıldı, muattal oldu mu Hepiniz gözünüzle gördünüz!

İslâmbol denince İslâmbol'un mebanii vakfiyesi, akaaratı ve sairesini göz önüne getirin, bunların ayrı ayrı her birinin vekâletle bir işi var. Bunların her birerleri vekâletle muhabere edecek olursa aylar geçecek, günler geçecek, masalih muattal kalacak. Şimdi efendiler : Esasen encümenle bu maddeden dolayı beynimizde ihtilâf var. Ben diyorum ki; efendiler iki âza ve bir reisten ibaret olarak, 4 000 kuruş reis, üçer bin kuruş iki âza - ki üç kişiden mürekkep - bir encümen teşkil edelim. Orada Evkafın hastaneleri var, mühim, mühim teşkilâtlar var. Bu teşkilât-tan lâzımgelen şeyleri bu encümen takibetsin. Hulâsasını Vekâlete bildirsin. Bunlar muvazzaf üç kişi olsun diyorum. Bu, maslahaten lâzımdır, vaciptir. Fakat Vekâlete merbuttur, müstakil değildir, şimdi Muvazene Encümeni iktisada riayet etti, dedi ki, burada görülecek işler, o, devair müdiranının idaresi altında olan işlerdir. Her müdür kendi dairesi altında olan işi çıkarmaya ve gördürmeye elbette mecburdur. Binaenaleyh bunlardan teşekkül etsin. İktisadedelim ve para vermiyelim. Müdirandan böyle bir encümen teşekkül etsin, masalih hayrat ve müberratı vaktiyle, yoliyle görsünler, Vekâlete arz etsinler. Vekâlet de tervicedeceğini etsin, tervic etmiyeceğini reddetsin dediler.

Ben şimdi bu kürsüde şu söylediğim muvaz-

zaf encümen meselesini söyleyecektim. Fakat efendiler, Hazinei Maliye avansı çıktı, bu kaldı. Rica ederim, bunlar aylık bekliyorlar. Çünkü hizmet ediyorlar. Meselenin uzamaması için şu kürsüde bunu söylememekte İsmet Beyefendi ile ittifak etmiştik. Şimdi bunun idarei müstakillesi, bilmem nesi neresinde? Sonra bu müdürlerle iğtimandan dolayı bir para teklifi yoktur. Bundan maksat nedir? Yani bu kadar uzatmaya değer mesele değildir; binaenaleyh mesele bundan ibarettir. Nasıl yaparsanız yapınız.

CAVİD B. (Kais) — Buyurdunuz ki, muhabere olacak, uzun müddet geçecek, onun için onlar orada toplanacak, iş yapacaklar. Onlar demek; Makamı Âlinizden istizan etmeden kendi kendilerine mi iş görecekler? Değilse onlara vâsi salâhiyet mi verilecek? (Gürültüler)

RESUL B. (Bitlis) — Her işi buraya mı sor-sun?

CAVİD B. (Kars) — Orası buradan sorar. Emir alır, ikisi birdir.

ŞER'İYE VE EVKAF VEKİLİ VEHBİ Ef. (Konya) — Efendim bir teveih lâzımgeldi, o teveihin de derhal olması lâzım. Bura ile muhabere edilsin ve burada Şûrayı Evkafa kadar gelsin de burada mı teveih edilsin?.. (Tabii, elbette sesleri) (Erzurum'dan nasıl geliyor? sadaları)

Kim geliyor Erzurum'dan? Rica ederim, müftünün riyaseti altında oluyor. Yani bu, her yerde bu encümenle görünüp geliyor. Fakat İstanbul'da olan akaaratın, hayrat ve müberratın kesretine, vefretine binaen, bu lâzımgelir. Zaten her yerden yapılıp buraya geliyor, sonra burası tasdik ediyor. Fakat bunların her halde mühim vazifeleri vardır. Her halde lâzımdır.

İSMET B. (Çorum) — Bir noktayı tavzih edeceğim. Şer'îye ve Evkaf Vekili Efendi Hazretleri bu misali kendi teklifine istinadettirmek suretiyle söylediler. Evvelce kendilerinin teklifleri muvazzaf bir encümen; yani Şûrayı Evkafın İstanbul'da vazifesini yapacak bir encümen teşkili idi. Şûrayı Evkaf iki olamaz, binaenaleyh İstanbul'da yapılacak yalnız akaaratı vakfiyenin tahsisli, icarı ve akaaratı vakfiyede yapılacak tamirat ve inşaata aidolan mukarreratı yapabilecek bir encümeni idaridir dedik. Bu, encümeni idare de vazifeyi fahrî olarak ifa eder. Yoksa teveih muamelâtını İstanbul yap-

çak değildir. Bizim teklifimize göre yalnız tevizi mahfûlât, icar ve isticar ve ihale muamelâtı ve saireden ibarettir ki bu müdiriyetlerin idari vazâifinin tefrikinden ibarettir.

Bizim teklif ettiğimiz fahrî bir encümen, fakat Efendi Hazretlerinin teklifi ise, muvazaf bir encümandır. Biz onu kabul etmedik. Kabul etmediğimiz için teveih muamelesinin muamelâtı iptidaiyesi İstanbul Evkaf Müdiriyetinden yapılacak ve kuyudu vakfiyeden geçecek buraya - Şûrayı Evkafa - gelecek, Şûrayı Evkaf yapacaktır. Teveih muamelesinin yüksek kısmı Şûraya gelir, teveihatı ilmiyenin bir kısmı iradeye iktiran eder, bir kısmı doğrudan doğruya Şûrayı Evkafın kararıyla yapılır.

Bir kısım teveihat teveihatı bedeniyedir, vazaifi bedeniyedir, bunları vilâyet Evkaf müdürleri vesika suretiyle teveih edebilirler. Bunların derecatı Teveih Cihat Nizamnamesinde mukayyettir. Biz bu vazaifi katîyen almıyoruz. Orada kalan müdiriyetlerin vazaifi de Şûrayı Evkafa idi. Bu suretle vilâyet meclisi idaresinde mâruz kalacağımız müşkülâtı bertaraf ediyoruz.

NEBİZADE HAMDİ B. (Trabzon) — Zâtî âlinizin verdiği izahata göre söylediğiniz şeyler - bu iki madde - Şûrayı Evkafa taallûk eden vazaifi tarif ediyor. Bunun doğrudan doğruya Muvazenei Maliye Encümeniyle alâkadâr olduğunu nereden gördünüz? Bu iki madde daha ziyade Evkaf Encümeniyle alâkadardır.

İSMET B. (Çorum) — Efendim, Muvazenei Maliye Encümeni Evkafın kadrosunu tetkik ettiği zaman icar ve akaarı nasıl tahakkuk ettirecek? İcarat mukataatını ne suretle tahakkuk ve tahsil ettirecektir?

HAMDİ B. (Trabzon) — Ona dair nizamname vardır.

İSMET B. (Devanla) — Müsaade buyurun. Oradaki varidatın tahakkuku ve tahsili nasıl olacaktır? Bunlara ait sualler iradedildiği vakit, işte bu encümenle yaptıracağım demişti. Biz, İstanbul Evkafının şu müdiriyetlere mütaallik olan vazaifini - orada bulunması itibarıyla - ifa edecek bir encümene lüzum gördük. Öyle olmazsa varidatı vakfiye zarara uğruyor. Hattâ şimdiye kadar teşkil edilmediğinden dolayı vilâyet meclisi idaresiyle yapılan muhaberede vukua gelen teahhürattan dolayı (10) bin lira

zarar ettikleri anlaşılmıştır. Muvazenei Maliye Encümeni bunları görürse oradaki akaarâtı vakfiyenin tahakkuk, tahsili, intizamı muamelesi ve sairesi hakkında vukubulan teklifi kabul etmez mi? Kabul eder ve Heyeti Aliyenize arz eder. Bizim yaptığımız bundan ibarettir.

MUSTAFA B. (Karahisarî Şarki) — Şer'îye Vekili Efendi Hazretlerinin istediği masrafla sizin gösterdiğiniz miktar arasında ne fark vardır.

İSMET B. (Çorum) — Biz, masrafsız yapıyoruz efendim.

MUSTAFA B. (Karahisarî Şarki) — Şûrayı Evkafın senevi masrafı ne tutuyor?

İSMET B. (Çorum) — Efendim! Üç bin kuruş maaşlı üç âza ile dört bin kuruş maaşlı bir reis in tahtı riyasetinde ifayı vazife ediyor. Buna teveih cihat vazifesini de veriyoruz. Şûrayı Evkafın şehri yüz lira maaşlı aslî bir teşkilâtı daha yapıyor.

MUSTAFA B. (Karahisarî Şarki) — Rica ederim şimdi muamelâtın teshili noktâi nazarımdan hanginizinki daha doğrudur?

İSMET B. (Çorum) — Efendim! Biz oradaki müdiriyetlerden teşekkül etsin, diyoruz. Çünkü bu, reis ve müdürlere ait vazaiftendir. Binaenaleyh, müdiriyetlerin vazaifinden başka bir vazife yoktur ki, müstakil bir encümen yapalım. Akaarâtı Vakfiye Müdiriyeti mahfûl müzayedesini yapacak, müzayede nihayet bulacak, götürecektir, ihalesini yapacak, icar müzayedesini yapacak. İnşaatın emaneten veyahut ihaleten olup olmamasını tetkik ettirecek. Emaneten ise emaneten yaptıracağız.

MUSTAFA B. (Karahisarî Şarki) — Bu encümen teşkil edilmeden evvel bu vazaifi kim yapıyordu?

İSMET B. (Çorum) — Efendim, İstanbul'da Şûrayı Evkaf yapıyordu. Şûrayı Evkaf buraya getirilince, İstanbul'daki encümene bu vazaifi terk etmek icabetti.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Efendim, burada iki kanunu tadil ediyoruz. Birincisi Teveih Cihat Nizamnamesi, ikincisi de İdareî umumiyeî vilâyet Kanunudur. Şimdi görülen maddeleri tadil, tağyir etmek ne dereceye kadar mâkul ve mantıkîdir? Bunu soruyorum.

ŞER'İYE VE EVKAF VEKİLİ MEHMED VEHBİ Ef. (Konya) — Efendiler, Teveih Cihat Nizamnamesini tağyir yoktur, tadil yoktur

ve Teveihî Cihat Nizamnamesine dokunacak bir şey yoktur. Teveihî Cihat yine Şûrayı Evkafa aittir..

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Şûrayı Evkaf Ankara'dadır.

ŞER'İYE VE EVKAF VEKİLİ MEHMED VEHBİ Ef. (Devamla) — Yoktur öyle şey.. İstanbul'da teveihî cihat yoktur.

REFİK B. (Konya) — Efendim, bu kanunun maddelerini okuduktan sonra hatıra şöyle bir mâna geliyor. Çok hürmet ettiğim Vehbi Efendi Hazretleri söyleyeceğim bir darbimeseli mazur görsünler. Sel önünden kütük kapmak kabîlinden yukarda Avans Kanunu, aşağıda Evkaf teşkilâtına ait bir kanun, daha aşağıda da Evkafta müfettişlik teşkilâtına dair diğer bir kanun vardır. Vehbi Efendi burada bir dereceye kadar mazurdurlar. Çünkü, bu usul Mecliste birkaç zamandan beri devam edip duruyor. Bu hal hiç şüphesiz vâzın kanun noktasından Heyeti Celilenizden çıkan kanunların kitap üzerindeki tertip ve tanziminde büyük bir teşevvüşü icabettirecek bir hal olmakla beraber, ruh itibariyle de şayanı nazar bir mesele halindedir. Gerçi Maliye Vekâleti, böyle birkaç kanun getirdi ve ortaya çıktı, her nedense, maalesef o zamana ait bizdeki bir hal neticesi devam edip gitti. Görülüyor ki, Muhterem Vekillerimiz, bu usulü kendileri için muvafık bularak, ikide bir halita getirerek Meclisten çıkarıyorlar. Artık hiç değilse bu kanun münasebetiyle bu yanlış usulün önüne geçmiş olalım. Vehbi Efendi Hazretlerinin bu kürsüden izah buyurdıkları veçhile, elbette kendilerinin teklifi, hiç şüphesiz encümenin teklifinden daha muvafıktır. Ve Meclisi Âlinizin öteden beri takibettiği usul ve gayeye de muvafıktır. Çünkü, encümen namına burada izahatta bulunan İsmet Bey biraderimiz, tasarruf endişesiyle böyle bir teşkilâta lüzum olduğundan bahsettiler.

Tasarruf meselesine gelince, tasarrufun şiddetle taraftarı olan Vehbi Efendi Hazretleri derhal kendi noktai nazarlarından sarfınazar etmişlerdir. Bendeniz buna iştirak etmiyorum. Binaenaleyh; bendeniz, fikrimi hulâsa etmek suretiyle diyeceğim ki; avansa taallük eden birinci, ikinci, üçüncü maddeler lâzımdır, üst taraf teşkilâta aidolduğu için, Vehbi Efendinin kendi fikirlerine muvafık bir şekilde ayrı bir

kanun getirirler ve çıkar, o zaman üzerinde müzakere ederiz. Bu kanunun bu maddelerinin behemahal tayyî lâzımgelir.

İSMET B. (Çorum) — O kanun çıkıncaya kadar inşaat, ihalât, mübayaat ne olacak?

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Ne olur?

ŞER'İYE VE EVKAF VEKİLİ MEHMED VEHBİ Ef. (Konya) — Efendiler, Refik Beyin tâbiri veçhile sel önünden kütük kapmıyoruz ve kapacak kütük de yoktur. Hayrat ve müberratin maslâhatı geri kalmamak için, bu maddeler Avans Kanununa dercedilmiştir ve dercin de sebebi tasarruf meselesidir. Böyle bir encümenin bununla münasebeti yok, diyorsunuz. Rica ederim, bunun parasını tabii nereden istiyeceğim? Böyle bir şey koyunca Muvazenei Maliye Encümeni, bu parayı vermemek için maddeyi bu şekle tebdil etmiştir. Fakat bunun Avans Kanunu ile münasebeti yoktur.

MUSTAFA B. (Karahisar Şarki) — Hoca Efendi, hayra dairdir, para veririz. Ona ne yorumluyorsun?

ŞER'İYE VE EVKAF VEKİLİ MEHMED VEHBİ Ef. (Devamla) — Sonra beşinci maddede idareten teşekkül edecek encümenin vezaifi beyan ediliyor. Yani on gün sonra ben, bir kanun lâyihası yapacağım, buraya gelecek, Lâyiha Encümenine havale olunacak veyahut aidolduğu encümene havale edilecek, günlerece encümen toparlanacak, orada müzakere olunacak, sonra burada ruznameye girecek, sonra kürsüye seğırtceğim, rica ederim müstacelen müzakere edilsin diyeceğim, diğer «tercihan» larm içine bu da girecek, aylar geçecek, sonra sene olacak.

NEBİZADE HAMDİ B. (Trabzon) — Yine sel önünden kütük kapmak oldu.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendi hazretleri! Çok ehemmiyetle bahsettiğiniz bu teklifi kanunide bu meseleleri niçin yazmadınız? Bu maddeleri, Muvazenei Maliye Encümeni yazmıştır, sizin teklifinizle yoktur.

ŞER'İYE VE EVKAF VEKİLİ MEHMED VEHBİ Ef. (Devamla) — Teklifimiz vardır. Kadro da teklif ettik beyefendi! Rica ederim, orada çıkardılar.

REİS — Efendim, müzakerenin kifayeti hakkında takrirler vardır. Söz de istiyen yoktur. Binaenaleyh müzakerenin kifayetini kabul

edenler lûtfen el kaldırsın. Kâfi görülmüştür. Şimdi takrirler vardır.

Riyaseti Celileye

İzahat kâfidir. Madde'nin reye vaz'ını teklif ederim.

Saruhan
Reşad

Riyaseti Celileye

Dördüncü, beş inci, altıncı maddelerin Avans Kanunundan te'rikan müzakere edilmesini, şimdilik bu maddelerin müzakeresinin tehirini teklif ederim.

Erzurum
Salih

Riyaseti Celileye

Dördüncü maddenin Avans Kanuniyle alakası olmadığından ve Şûrayı Evkafın vazâifine ait bulunduğundan beşinci madde ile beraber bu kanundan tayyedilerek berayı tetkik Evkaf Encümenine gönderilmesini teklif ederim.

Trabzon
Nebizade Hamdi

REİS — Efendim, bu takririn hulâsasını tetkik edecek olursanız bir kısmı tayyını diğer kısmı da maddenin reye konulmasını talebâliyor. Binaenaleyh dördüncü maddenin tayyını kabul edenler lûtfen el kaldırsın.

Efendim, dördüncü maddenin tayyını kabul edilmemiştir. Şimdi maddeyi aynen reyi âlinize arz edeceğim.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Tehir meselesi reye vaz'edilmedi.

NEBİZADE HAMDİ B. (Trabzon) — Bendenizin takririmde iki teklif vardır. Birisi tayyını diğer Evkaf Encümenine gönderilmesi hakkındadır. Binaenaleyh; Evkaf Encümenine gönderilmesini reye koymanızı teklif ederim.

REİS — Efendim, sizin teklifiniz de Salih Efendinin teklifi gibidir. Yani esasının reddi hakkında değildir. Fakat buyuruyorsunuz ki : Avans Kanunundan ayıralım. En ziyade bu mesele de Vekil Efendi Hazretleriyle Muvazenei Maliye Encümeni ısrar ettiler. Tayyını teklif ettiniz, kabul edilmedi.

İSMET B. (Çorum) — Efendiler tehir, vakfın menafiini haleldar eder. Çünkü mühim müzayede, mahlûl ve ihale muamelâtı duruyor. Gurebâyı Müslimîn Hastaneleri bunu bekliyor. Bun-

lar olamaz. Böyle şeyler şekil meselesinden ibarettir. Heyeti Aliyeniz esasta müttehid kalmıştır. (Reye sadaları)

REİS — Efendim müsaade buyurun. Şimdi maddeyi aynen reyi âlilerine vaz'edeceğim. Dördüncü maddeyi kabul edenler lûtfen el kaldırsın... Dördüncü madde kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Encümeni idarenin vazifesi İstanbul vilâyeti ile orada makamı vekâlete merbutan ifayı vazife eden devairin muhtacı müzakere gördüğü hususatı tetkik, mahlûlâtı tefviz, miktarı ne olursa olsun gerek müzayede ve münakasa suretiyle ihaleten, gerek İstanbul İnşaat ve Tamirat Müdüriyetince emaneten icra olunacak inşaat ve tamirat ile her nevi mubayaat ve icar ve isticara ait muamelâtı ifadan ibarettir.

İSMET B. (Çorum) — Efendim dördüncü madde mucibince kabul ettiğiniz encümeni idarenin vazâifini beşinci madde tasarruf ediyor. Bunların vazâifi sırf idaridir. İzahat arzu buyurursa tavzih edeyim.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Vazaifi şer'îye vazaifi idare muhtelifdir. Binaenaleyh çok rica ederim fıkra, fıkra bize izah ediniz.

İSMET B. (Çorum) — Efendim kuyudu vakfiye. Meselâ...

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Hayır, birinci fıkra.

İSMET B. (Çorum) — Evet, birinci fıkra, encümeni idarenin vazaifi, İstanbul vilâyetiyle orada makamı vilâyete merbut Evkafın idaresi. Meselâ İstanbul vilâyeti Gurebâyı Müslimîn Hastanesi için bir mubayaa muamelesi yaptı. Bunu münakasaya koydu. Münakasa muamelesinin murakabe ve intacını bu encümene veriyoruz. Yani İstanbul vilâyetini başıboş bırakmıyoruz. İstanbul Evkaf Müdürü münakasayı kendikendine yapamıyacak, münakasayı yapacak, neticesini bu encümene arz edecek. Encümen ihalesini yapacak. Akaaratı vâhîde, icarei vâhîdenin müzayede muamelesi hitam bulur, onun ihale muamelesini bu encümen yaptırır, encümen murakıbdır. İnşaat ve Tamirat Müdüriyeti, bütçeye koyduğumuz tamirat parasından meselâ bir camii şerifin tamiri için yirmi bin lira sarf edecek, bunun için evveleminde bir mütâahhit arar. Mütâahhit bulursa ve mütâahhitte mutabık kalırsa mütâahhitte mutabık kaldığı şekli bu encümen

tetkik eder. Muvafık görürse ihale yapar. Muvafık görmez de emaneten yapılması şeraiti muvafık ise emaneten tamirat yaptırır. İnşaat ve Tamirat Müdiriyyetinin emaneten veyahut ihaleten yapılması hakkındaki noktai nazarını tetkik eder.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Mahlûlât tefvizi ne olacak?

İSMET B. (Devamla) — Efendiler! Mahlûlât deyince yani akaaratı vakfiyenin mahlûlâtı değildir. Mahlûlât, icareteyenin mukataalı icarının bedelidir. Evkafın mahlûlâtıdır. Binaenaleyh akaaratı vakfiyenin icarâtı mahlûlesidir. Bu sureti katiyede mevkuftur. Bunda mahlûl de yoktur. Satış muamelesi de yoktur.

İcareteyne gelince; son Tevzii İntikal Kanunu ile âdeta icareteyn mülk hükümüne geçmiştir. Yani bu vakıf mutasarrıfındır. Yalnız muayyen şeraite müsteniden vereceği icarei müceceleyeyi tediye eder. Binaenaleyh Tecil Kanununun neşrinden sonra artık icareteyn mahlûlâtı hemen nadir vukua gelecek surette az olduğundan mahlûlâtın bu hakkını, yani evkafın bu hakkını zardan kurtarmak için icareteyne Kanunu mahsus mucibince zamaim yapılır. Yani mahlûlât çıkarılmıştır. Binaenaleyh muayyen icareyi İstanbul vilâyeti tahakkuk ettirir, alır.

Mahlûlâta gelince ashabının vefatından sonra hakkı intikali kalmamış olan mahlûlât vardır. Bu müterakim mahlûlât vakit, vakit müzayedeye konur. Fiyatı muvafık görülürse encümen tetkik eder. Bu encümen de fiyatı muvafık görürse tefviz yapar, kalır. Biz müdiriyyetlere doğrudan doğruya ihale hakkı vermiyoruz. Encümene hakkı murakabe veriyoruz. İşte encümeden hikmet ve kasd da budur.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Bu mahlûlâtın tefviz salâhiyeti kime aittir?

İSMET B. (Çorum) — Bu maddeyi kabul ettiğimiz zaman mı?

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Etmediğimiz zaman...

İSMET B. (Devamla) — Burada oturan Şûrayı Evkafa aittir.

REFİK ŞEVKET B. — Peki Reis Bey, o halde söz istiyorum.

İSMET B. (Devamla) — Çünkü tefvizi mahlûlât meselesi ehemmiyetini kat kat kaybetmiştir ve bu kadar yapılacak müterakim mahlûlât...

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Efendim; bâzi arkadaşlar vakıf hakkında söylenen sözlerin söylenmemesini arzu ve temenni ettikleri için çok mütehasis vaziyet gösteriyorlar. Bendeniz vakfa vekâlet tarikiyle senelerce hizmet etmiş bir arkadaşınız olmak sıfatıyla söylüyorum ki; meseleye hakikaten imali zihnetmek lâzımgelir. Vakfa ait muamelât mütenevvidir. Bilhassa memurinin nizamî ve şer'î olmak üzere oldukça malûmatı vâsiya malik olmaları lâzımdır.

Efendiler, bendeniz Şer'îye Vekâleti makamı âlisinin vazife itibariyle ikiye inkisan ettiğini görüyorum ve bendeniz bir kanunla hiçbir zamanda bu vazaifin ikiye inkisam etmesi esbabını da hakikî ve doğru bulmuyorum. Meselâ bir encümenin teşkilini kabul ettik. Fakat o encümenin iştigal ettiği mevad buraya aitse buraya gelecek, oraya aitse buradan da oraya gidecek. Ondan maada en mühimmi; Encümeni İdarenin vazifesi, İstanbul vilâyetiyle, orada, makamı vekâlete merbutan ifayı vazife eden devairin muhtacı müzakere olduğu hususâtı tetkik etmektir. Çok rica ediyorum. Bu maddeyi kabul ettiğimiz zaman, İstanbul vilâyetine ait umur ve hususatta, Şer'îye Vekâleti makamının salâhiyeti oraya da devir ve ferağ edilmiş oluyor. Ondan dolaydır ki, benden ziyade o makamın sahibi olan Vehbi Efendi Hazretleri böyle devir salâhiyetine ait bir maddenin kabul edilmemesini ve buradan çıkarılmasını istemelidir.

Saniyen efendiler; bu Mecliste bir Umuru Şer'îye ve Evkaf Encümeni vardır. Vehbi Efendi Hazretlerinin teklif etmediği ve Muvazenei Maliye Encümeninin ihtisası haricinde olarak sırf tasarruf endişesiyle vaz'etmiş olduğu mevad hakkında Evkaf Encümeninden mütalâa isterim. Binaenaleyh Şer'îye ve Evkaf Encümeninin Reisi ve Mazbata Muharriri kimse çok rica ederim Hükümetin teklif etmediği ve Muvazenei Maliye Encümeninin sırf tasarruf fikriyle koyduğu mevaddın ne dereceye kadar makbul ve muvafık olduğuna benim aklım ermediği için lütfen bizi tenvir etsinler.

İkinci mesele : Efendim; tefvizi mahlûlât meselesi Şûrayı Evkafın hakkıymış. Şimdi encümene veriliyor. Bir vazifeyi ifa etmek için müesseselerimiz varken, o vazifenin ihtisas dai-

resinde görülmesine lâyük makam varken, o makama ait vazaifi, İstanbul'da olduğundan dolayı, kalkıp sureti istisnaiyede olarak İstanbul'daki encümene vermek mantıkan ve kanunen ve hattâ esasatı vakfiye ile kabili telif ve tasvip değildir. Bendeniz, makamı vekâletinin haiz olduğu salâhiyeti âhara devretmeyi, salâhiyet noktai esasiyesinden doğru bulmadığım için bu vazifenin kemafissabık makamı aidi tarafından görülmesini çok muvafık buluyorum. Çok zararlı sesleri) Efendim; bendeniz şunu arz edeyim vaziyet hususidir. İstanbul'un hususiyeti ahvali böyle teşkilâtı istilzam ettiriyor deniyor. Bunu kabul ediyorum.

Fakat oradaki hususi teşkilâta hususi bir kanunla vüsat verebiliriz. Buyurdıkları gibi üç beş kişi ile hususi bir teşkilât yapmak gayet doğru olabilir. Mükellef zevata İstanbul'da oturmak ve İstanbul'un işleri için ayrıca hususi vazifeler tevdi etmek zannederim ki, işi çıkmaza ve karışıklığa sevk eder. Ondan dolayı Heyeti Umumiyyeye arz ve teklif ediyorum. Birinci maddesi kabul edilmekle bu teklif gayrikabili ret bir hale gelmiştir. Fakat hiç olmazsa bu vazaif ve salâhiyeti tesbit etmek ve kavanini mevcude ile tearuz teşkil etmemek üzere maddenin bilhas-sa salâhiyettar olan Şer'îye ve Evkaf Encümeninden tanzimini teklif ediyorum. Çünkü Muvazenei Maliye Encümeninin salâhiyeti haricindedir.

FAİK B. (Cebelibereket) — Para meselesini bittabii Muvazene Encümeni yapacaktır.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Orada teşkilât yapılamaz.

ŞER'İYE VE EVKAF VEKİLİ VEHBİ Ef. — Efendiler Şer'îye Vekâleti Refik Şevket Beyin tâbiri veçhile vazifesini İstanbul'daki encümene devretmiyor ve etmemiştir. Efendiler her vilâyet ve livada bir müdür vardır. Tamirat, termimat ve sair bâzı hususata bakmak, hayrat ve müberrata bakmak o müdürün vazifesidir. Tamirat yapmak lâzımgelirse, onun vazifesi, idare kararıyla ve fen memurunun keşfiyle onun haritasını yapıp buraya göndermektir. Fakat efendiler; İstanbul'da hayrat ve müberratı düşünün. İstanbul'da bunun hepsini bir Evkaf Müdürünün yedi idaresine terkle İstanbul Heyeti İdaresi bununla meşgul olup bu işi çıkarabilir mi? Bunun imkânı var mıdır? (Çıkaramaz sesle-

ri) Vilâyetlerde olur bu. Evkaf Müdürünün ve Heyeti İdarenin vermiş olduğu kararı burada bir encümen tetkik ediyor, karar veriyor. Burası tervicederse olacak. Tervicetmezse olmayacak. Yoksa burası vazifesini oraya devretmemiştir. Ama paralı yaparsınız, parasız yaparsınız. Paralı yaparsanız her halde maslahat yolunda gidecektir. Parasız yaparsanız Meclisi Mebusan âzalarından Şûrayı Devlet teşkili gibi olur. Ve belki de bu mesele için iki ay sonra bir lâyihai kanuniye ile karşınıza geleceğim. Fakat böyle bir encümen İstanbul'da lâzımdır. Olmazsa olmaz.

RASİH Ef. (Antalya) — Efendim, Vekil Efendi Hazretlerinin buyurdıkları gibi İstanbul muamelâtı vakfiyesinin azametini inkâr etmiyor, yalnız bilûmum şubası Devlet'in hiçbirisinde kabul etmediğiniz bu madde ile bir esas kabul ediyorsunuz. Bu üç zattan mürekkebolan bu encümen isterse bir milyon liralık inşaatı emaneten üzerine alıyor. Rica ederim bu nasıl olabilir? Sonra mahlûlâtın tefviz miktarı ne olursa olsun, müzayede, münakasa ve emaneten inşaat her ne miktara balığ olursa olsun Tamirat Komisyonuna bu inşaatı yapabilmek salâhiyetini veriyorsunuz. Bu işi üzerine alan bu üç zat, birçok mahlûlâtı şuraya buraya tefviz ederse, birçok hasarata sebeb olursa, emaneten inşaatı birçok sui-istimalât olursa ne olacaktır? Öyle vâsi bir salâhiyet veriyorsunuz ki, zannederim bir sene bu işle meşgul olurlarsa hepsi milyoner olurlar. Saniyen bir şey daha var. Evkaf ve Şer'îye Vekâleti buradadır. Devairi de buradadır. İstanbul evkafının, bütün vilâyata nispetle evkafın yüzde doksanını teşkil edeceğini pek kabul ediyorum. Haydi Anadolu evkafının az olduğunu kabul edelim. Vekâlet aynı teşkilâtı bir İstanbul'da ve bir de burada yapacaktır. Yahut muamelât buraya gelecek, buradan oraya gidecek, tetkik edilecek, tescil edilecek, tekrar buraya gelecek, buradan diğer vilâyete gidecek. Bu zannetmem ki, esaslı, asli bir usul olsun. Vekâlete merbut olmak başkadır. Vekâletin burada, teşkilâtının da İstanbul'da olması yine başkadır. İstanbul teşkilâtı için kabul ederim. Vâsi bir teşkilât yaparlar. Fakat oraya aid olur o teşkilât. Merkeze aidolan devair merkezde olur.

Bir dairenin bir kısmı burada, bir kısmı İstanbul'da. Nasıl olur bu?

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Efendim; bu madde hakkındaki münakaşatı pek yerinde

bulmuyorum. Bâzi zevat; «Avans Kanununda bu gibi idarî maddeler bulunamaz» dediler. Şimdiye kadar kabul ettiğimiz kanunları, bilhassa malî kanunları gözden geçiren arkadaşlarımız pekâlâ bilirler ki bu kanunların birçoğu idarî mahiyettedir. Ve idarî maddeleri ihtiva etmektedir. Nitekim bu hususta Maliye Vekili Hasan Bey çok mahirdirler, her Avans Kanununa idarî birkaç madde sokarlar. Binaenaleyh, bu Meclisimizin teamülüdür. Avans Kanununda bu gibi idari maddelerin bulunması teeviz edilmiştir.

Saniyen arkadaşlarımızdan biri Hükümetin teklifinde yok, Muvazenei Maliye Encümeni buraya böyle bir idarî madde dercetmiştir. Bunu Hükümet teklif etmediği için her halde Hükümet tarafından gelmesi lâzımgelir, tarzında idarei kelâm ettiler.

Ben bu kanunun tatbikine memur olarak, Hükümet mümessili olarak karşımızda Şer'îye ve Evkaf Vekilini görüyorum. Binaenaleyh, bu Hükümet mümessili burada mevcudolduğu gibi bu mümessil orada encümen teşkiline taraftardır. Yalnız maaşlı olsun, maaşsız olsun keyfiyeti vardır ki, bu, esasa taallûk eder. Esasta Hükümetin mümessili de encümen teşkiline taraftar bulunmaktadır. Sonra Şer'îye ve Evkaf Vekâletinin salâhiyeti de elinden gidiyor, buyurdular. Bu Vekâleti Celilenin salâhiyeti hakkında pek kıskançlık gösteren bu muhterem refikimiz her halde taksimi vazaif kaidelerini nazarı dikkate almıyorlar, zannediyorum. Bugün teşkilâtı idariyenin hepsinde taksimi vazaif kaidesi hâkimdir. Taksimi vazaif kaidesi üzerine teşkilâtı merkeziyenin mülhakata verdiği salâhiyetler taksimi vazaif kaidesi altına girer ki, İstanbul'da teşekkül edecek olan encümen veyahut kabul ettiğimiz madde ile teşkili tasvip buyurulan encümene bu kabilden bâzi idarî salâhiyetler verilmektedir. Bunda Şer'îye ve Evkaf Vekâletinin vazai fi isliyesi ihlâl edilmektedir. Sonra «Şer'îye Encümeni Muhtereminin bu husustaki fikri nedir» buyurdular. Ben, Şer'îye Encümeninin bu hususta müspet, menfi fikrine, reyine müracaati pek nâbemehal görüyorum.

Bunda hilâfı Şer'îşerif bir nokta aramak mevzuubahis değildir. Şer'îye Encümenine gitsin ve Şer'îye ve Evkaf Encümeninin noktai

nazarı ve mütalâası alınsın. Efendiler! Ben bu maddeye bundan dolayı taraftar oluyorum ki, biz Teşkilâtı Esasiye Kanunumuzda evkaf meseilini vilâyetlerimize bırakmışızdır, sıkı merkeziyet usulüne aleyhtar bulunmuşuzdur. Bu maddede tesbit edilen idari salâhiyetleri İstanbul vilâyetine vermek suretiyle bu madde ile kabul ettiğimiz esası bugün fiilen kabul etmiş oluyoruz ve hakikaten gerek evkafın, gerek şuaabatı sairenin böyle vâsi bir ademimerkeziyet usulüyle idaresi zannedirim ki, merkeziyet usulü idaresinden çok faydeli, hayırlıdır. Bendeniz, bu noktada atılan adımı hayırlı bir adım telâkki ediyorum.

Sonra rüfekayı muhteremeden bir zat da İstanbul'da teşkili Meclisi Âlice kabul buyurulan encümene bu idari salâhiyetler verilecek olursa bu encümen suiistimalât yapar, dediler. Efendiler, tâyin ettiğimiz, istihdam ettiğimiz memurlar ya emindir, ya değildir. Emin ise.. Acaba suiistimalât yapar mı, yapmaz mı gibi vâhimelerin hatıra gelmemesi icabeder, emin değilse bu memurların esasen istihdam edilmesi doğru değildir. Bırakınız efendiler. İstihdam ettiğiniz memurlara eğer eminseniz vâsi salâhiyet veriniz. Onlar vazifelerini - işgalâtan âzade olarak daha emin, müstakil bir surette - ifa edebilsinler.

Sonra, devairi merkeziye teşkilâtı İstanbul'da nasıl bulunabilir, buyurdular. Bu, hakikaten düşünülecek bir meseledir. Fakat ben rüfekayı muhteremeden soruyorum. Acaba yalnız Şer'îye ve Evkaf Vekâletinin teşkilâtı merkeziyesine taallûk eden devair mi İstanbul'dadır? Yoksa diğer Vekâletlerin teşkilâtı merkeziyesine tâbi devair İstanbul'da yok mudur? Ben zannediyorum ki, İstanbul'un vaziyeti hazirai malûmesi dolayısıyla vekâletlerin teşkilâtına âidolan memurlardan bir kısmı İstanbul'da bulunmaktadır. Bu noktai nazardan da ben hiçbir mahzur görmüyorum. Binaenaleyh madde gayet muvafıktır, gayet mâkuldür ve atılmış gayet iyi bir adımdır. Bu maddenin kabulünü teklif ediyorum.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Umuru vakfın İstanbul'da bir kanunu mahsusla, bir teşkilâtı mahsusla ile idaresini temin için Avans Kanununa tezyil edilen bir iki madde hakkında rüfekayı muhteremenin söylediklerini bendeniz dinledim. Fakat meseleyi Heyeti Celilenize karşı izah etmek istiyorum. Burada Şer'îye Vekâleti kendisine âidolan vazifeyi veyahut Evkaf Vekâleti ken-

disine ait bulunan vazifesini İstanbul'da teşkil edilen encümeni idareye terk ettiğine, devrettiğine bendeniz burada ibarede ne sarahaten ne delâleten bir şey göremiyorum. Ancak bizi korkutan kelime şurada mahlûlâtın tefvizi meselesidir. Mahlûlât malûmuâlileri iki kısımdır : Birisi cihattan gelen mahlûlât ki o da iki kısımdır. Ya vazifei bedeniye veyahut vazifei ilmiye ve tetrisiyedir. Vazifei bedeniyeden tevellüdeden cihat ki vazifei tetrisiye ve diniye ve türbedarlık, kayyımlik gibi olan cihattır ki bunlar bedeneni o vazifeyi ifa etmiş olurlar Vazifei ilmiye dediğimiz cihat ise imamlık, müezzinlik gibi vazifelerden ibarettir. Bunların taşralarda ve her nerede olursa olsun mahlûlü vukubulduğu zaman erbabına, ehline, tevehhini icra etmek için ve mazbatasını tanzim için taşralarda (Encümeni Evkaf) namıyla bir encümen vardır. Bu, imamet mahlûl olmuş, hitabet mahlûl olmuş, kayyımlik mahlûl olmuş, bunların usulü dairesinde imtihanını icra eder, mazbatasını tanzim eder ve tevehh mazbatasını yapar. Doğrudan doğruya Şûrayı Evkafa - ki eski Evkaf Encümeni yerine kaim olmuştur - oraya gönderir. Şûrayı Evkafta tahkikatı yapılarak usul ve kanununa tevfikan bu tevehhin icrasına karar verildikten sonra mucibe iktiran eder. Böyle bir mahlûl cihetlerin tevehhi meselesi vardır ki, bunda vekâlet vazifesini orada encümene vermiş değildir.

İkinci kısım mahlûlâta gelince; akaaratı vakfiyede, İntikal Kanunu mucibince sahibi intikal kalmamış ise bu akararı vakfiyeyi müzayedede etmek suretiyle âhara satmak, yani onu muaccele ile tefviz etmek usulü vardır. Eğer bu mahlûlâtın tefvizi muradolunuyorsa efendiler, İstanbul'da mebanii vakfiye, akaaratı vakfiye, bütün Anadolu'da mevcut bulunan bütün akaraatın kâffesini câmidir. İstanbul'da müessesatı İslâmiyeyi görürsünüz, müessesatı vakfiyeyi hayriyeyi gördünüz. Mebanii vakfiyenin idamesi, onun bekasının temini, orada muamele yapılmayıp burada yapılması suretiyle olacaksa, orada vakfın, müessesatın bugünden itibaren kökünden kalkmasına karar vermiş olursunuz, bunun için orada hususi bir vaziyet, hususi bir mahiyet ihdas ediliyor.

Bu vaziyete gelince; bir Encümeni İdare teşkil ediliyor - arz ettiğim gibi - bu Encümeni idare mahlûlâtın ihalesini yapacak, intifamı gördükten sonra ihalesini yapmak, mucibini almak için Şûrayı Evkafa gönderecek, burasını tetkik

edecek, mahzur yoktur diyecek, ondan sonra muamelesi bitecek. Evkaf Vekâletine merbut devair kaydı vardır ki, bunu elimize alacak olursak, yani İstanbul vilâyeti Evkaf Teşkilâtı gayet basit bir vazife ile basit bir vaziyette bulunduğundan dolayı İstanbul Evkaf dairesi katiyen İstanbul'daki evkafı muhafazaya muktedir olamayacaktır. Çünkü İstanbul'da mülga Evkaf Nezareti mevcutken yine İstanbul'da evkaf memurları vardır, yine orada Bilâdi Selâse'de evkaf memurları vardı. Acaba bunların vazifesi ne idi? Bir kere bunları düşünelim. Orada evkaf memurları, liva evkaf memurlarının vazifesi varidatı vakfiyeyi tahsil etmekten başka bir şey değildir.

Şimdi o evkaf idaresi bu vazifeyi yapmıyacak olur da böyle bir Encümeni İdari Mahsus tarafından kendilerine, vekâlete merbut olmak suretiyle görülmiyecek olursa emin olun ki esasen mah bemah inkıza mahkûm olan varidatı vakfiye tamamiyle mahvedilmiş olur. Buradan oradaki varidatı idare etmenin imkânı yoktur.

Efendiler bunu size misal olarak diğer bir mesele ile de arz edeceğim. Mecalisi umumiyeni bırakmış olduğu encümeni daimiler var. Encümeni daimiler akaaratı icar ederler, mecalisi umumiyeye ve idareler akaaratı hususiyenin müzayedesini, ihalesini, bunlara ait icar ve isticar mukavelenamesini tanzim ederek aidolduğu encümeni daimiye gönderir. Orada bir karara iktiran ettirdikten sonra muteber olurdu. Bu usul el'an devam etmektedir. İdarei hususiyede devam eden bir meselenin İstanbul'a mahsus olarak yapılan Encümeni İdarenin devamında bendeniz hiçbir mahzur görmüyorum. Hattâ tefviz kelimesinde yine arz etmek isterim ki müvekkil ile vekil arasında tanzim kılınan vekâletnamede de bu ibare aynen kullanılır. Derken falân filân işe bakmak suretiyle vekili müfavvaz tâyin ettim der ki onu vekil tâyin ettiğinden dolayı aradan çıkmış olur mu? Çıkmaz. Çıkmayınca da tefvizden öyle bir korku vârit değildir. Muvazenei Maliye Encümeninin de tesbit etmiş olduğu bu maddenin vakfın varidatına muvafık bir surette o encümence tesbit edilmesi muvafıkı maslahat ve kanundur. Binaenaleyh mucibi münakaşa bir cihet yoktur. Maddenin aynen kabulünü teklif ediyorum.

REİS — Efendim; müzakerenin kifayeti hakkında birçok takrir var.

İSMET B. (Çorum) — Müfid Efendi Hazretlerinin beyanatlarının bir noktasını tashih etmek mecburiyetindeyim. O da şudur. Burada mahlûlâtı tefviz muamelesi Tevehi Cihat İbaresinin aynı değildir. Onu söylemişlerdir, doğrudur. Buradaki mahlûlâtı tefviz, icareteyinli mahlûlâtın tefvizidir, alelâde mahlûlâtın tefvizi değildir. Ona tefviz denmez, tevehi denir. İkincisi : İcareteyinin böyle tefviz muamelesi bundan hariçtir. İcareteyinli tefviz muamelesini, müzayede muamelesini evkaf idaresi yapar, vekâletten istizan etmez. Kanunu yapmaktan mak-sat budur. Vekâletten istizan ettikten sonra ka-nunun mahiyeti, hikmeti vaz'ı ortadan kalkar. Bu ciheti tasrih ediyorum.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Ârada niza yok.

REİS — Efendim müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın. Kâfi görülmüştür.

Riyaseti Celileye

Cereyan eden müzakereler beşinci madde muhteviyatının tamamen idari bir mahiyette bulunduğunu, ihtisasa taallûk ettiğini göstermektedir. Binaenaleyh maddenin Evkaf Encümenine gönderilmesi icabeder. Bu kanundan tefriki ile ayrıca müzakere edilmek üzere Evkaf Encümenine havalesini teklif ederim.

Trabzon

Nebizade Hamdi

Riyaseti Celileye

Mesele tenevvür ve tavazzuh ettiğinden naşî müzakere kâfidir. Kabul edilen dördüncü maddenin esas itibariyle beşinci maddeye karşı asıl bulunmuş ve binaenaleyh İstanbul'da bu bapta teşekkül edecek encümen sair vilâyat gibi Şer'îye ve Evkaf Vekâletine merbut bulunduğundan muvafıkı nefsülemr bulunan beşinci maddenin aynen kabul buyurulması lüzumunu teklif ederim.

Gene Mebusu

Hamdi

Riyaseti Celileye

1. — Müzakere kâfidir.
2. — Beşinci maddenin aynen kabulünü teklif ederim.

Karesi

Hasan Basri

REİS — Efendim, Encümeni İdarenin vazî-

fesi tâbirinden sonra (İstanbul'a mahsus olarak) ibaresinin ilâvesi talebediliyor.

İSMET B. (Çorum) — Paşam buna hacet yoktur. Çünkü kabul ettiğimiz dördüncü maddede «İstanbul'da» denmiştir. Bu beşinci maddede İstanbul Tamirat ve İnşaat Müdüriyetince diye tasrihler vardır, buna hacet yoktur.

REİS — Efendim, takrirler sureti umumiye-de üç kısma ayrılıyor.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Efendim, buradan iki kelime ile izah edeyim. İradei Milliye iktiran edecek mahlûlât vardır. Meclisin salâhiyetine tecavüzdür. Ben kendi salâhiyetimi veremiyorum bu Evkaf Encümenine...

REİS — Efendim, bâzı takrirler vardır ki, diğer maddelerde kabul edilmiştir. Tabîî bunu nazarı dikkate alamam. Dördüncü madde kabul edilmiştir. Şimdi tekrar bâzı arkadaşlar beşinci maddenin Evkaf Encümenine havalesini ve yenden orada tetkikimi arzu ediyorlar. Bunu reyimize vaz'edeceğim. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmemiştir.

Sonra Siird Mebusu Mustafa Sabri Efendinin bir takriri vardır ki, tekrar okuyorum.

Riyaseti Celileye

Beşinci maddede muharrer olan (mahlûlâtı tefviz) ibaresinin tayını teklif ederim.

Siird

Hacı Mustafa

REİS — Bu takriri kabul edenler lütfen el kaldırsın.. Kabul edilmemiştir.

Efendim, beşinci maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Beşinci madde aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — 1339 senesi Martından itibaren üçü otuzar, üçü yirmi beşer, üçü yirmişer lira maaşı asli ile dokuz müfettiş istihdamına Evkaf Vekâleti memurdur.

REİS — Altıncı maddeyi reyî âlinize vaz'ediyorum. Altıncı maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir efendim.

MADDE 7. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülieradır.

REİS — Efendim, yedinci madde hakkında söz istiyen var mı? Yedinci maddeyi aynen reyî âlinize vaz'ediyorum... Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Yedinci madde kabul edilmiştir efendim.

MADDE 8. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Umuru Şer'îye ve Evkaf Vekili memurdur.

REİS — Efendim; sekizinci madde hakkında söz istiyen var mı? Sekizinci maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Sekizinci madde aynen kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini tâyini esamiyle reyinize vaz'ediyorum.. Reylerinizi istimal buyurunuz.

REFİK B. (Konya) — Efendim; bu maddeyle ayrıca Evkaf Vekâleti teşkil etmiş olduk.

REİS — Heyeti Celile hâkimdir. Söz istiyen var mı diye sorulmuş ve reye konmuştu.

İSMET B. (Çorum) — Paşam yanlışlık yoktur. Müsaade buyurunuz izah edeyim .

REİS — İzaha lüzum yoktur.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — «Şer'îye ve Evkaf» tâbirine dokunuluyor. Bir zaman buradaki (vav) kalksın, kalkmasın diye uzun-uzadıya müzakere oldu. Bu (vav) m ipkasına Meclis karar vermiştir. Hiçbir hata yoktur.

REİS — Efendim, Şer'îye ve Evkaf Vekâletine avans itası hakkındaki Kanun için rey vermiyenler varsa lütfen reylerini versin. İstihsal âra hitam bulmuştur.

Efendim; kanunun altıncı maddesinin niha-yetinde Evkaf Vekâleti denilmiştir. Bu bir sehivden ileri geliyor. Bizim teşkilâtımızda (Şer'îye ve Evkaf) Vekâleti vardır.

İSMET B. (Çorum) — Paşa Hazretleri yine o maddede (memurdur) diye yazılmıştır. Halbuki (memurdur) olmayıp (mezundur) olacaktır. Bu, matbaa hatasıdır.

REİS — Ona göre tashih ederiz.

Efendim Şer'îye ve Evkaf Vekâletine avans itası hakkındaki Kanun için reye iştirak edenlerin adedi (146) dir. Muamele tamam değildir. İkinci defa reye konacaktır.

Efendim; Tetkik Heyeti için yapılan intihabatın neticesini arz ediyorum. Reye iştirak eden zevatın adedi iki yüz altıdır. Binaenaleyh Abdülkadir Kemâlî Bey (Kastamonu) yüz otuz, Celâl Bey (Gene) yüz on dört, Hamdi Bey (Canik) yüz on, Lütfi Bey (Malatya) yüz on, Emin Bey (Canik) yüz on dört, Ahmed Hilmi Bey (Kayseri) yüz on üç, Şükürü Bey (Bolu) yüz beş, Hasan Basri Bey (Karesi) yüz yirmi bir, Hakkı Hâmi Bey (Sinob) yüz dört rey almışlardır.

Buraya kadar okuduklarını Tetkik Heyeti âzalığına kâfi derecede rey alarak intihabedilmişlerdir. Şu halde on beş âzadan dokuzu intihabedilmiştir. Diğer rey alıp da kazanmayan zevat şunlardır :

Haydar Bey (Van) yüz üç, Nâdir Bey (İsparta) doksan bir, Hüsnü Bey (Bitlis) doksan, Tahsin Bey (İzmir) seksen dokuz ve ilâhîrihi... rey vermişlerdir Baki kalan altı âzayı bilâhara intihabederiz.

8. — SUALLER VE CEVAPLAR

1. — *Burdur Mebusu İsmail Subhi Beyin, İstanbul İtfaiyesine dair suali ve Müdafaa-i Milliye Vekili Kâzım Paşanın tahrirî cevabı*

Riyaseti Celileye

Âtidedeki tahrirî sualin Müdafaa-i Milliye Vekâletine tevcihini teklif ederim :

İstanbul şehrinin öteden beri yangınlardan dâçar olduğu zararlar malûmdur. Ahvali siyasiyenin şu karışık zamanlarında ise yangın tehlikesi İstanbul'u tehdidetmektedir. Böyle olduğu halde âhiren İstanbul İtfaiye Müfettişliği ilga edilmiştir. Meşrutiyetten sonra itfaiye taburlarının alelâde silâhendaz gibi istimalleri yüzünden hariklerin söndürülemiyerek harikulâde tevessü eylediklerine ve Zığney Paşanın vefatından sonra ise yegâne mütehassıs olarak kalan Türk İtfaiye Müfettişinin askerlikten ziyade şehre ait bir vazifei mülkiye ile iştigal etmekte bulunduğu aşikâr olmasına nazaran Müdafaa-i Milliye Vekâleti âliyesinin İstanbul teşkilâtı itfaiyesini alehusus şu suikastların beklendiği sıralarda bozması ve en büyük mütehassısı iş başından ayrılması doğru mudur?

Burdur Mebusu
Soysallıoğlu
İsmail Subhi

T. B. M. M. Riyaseti Celilesine

31 . XII . 1338 tarih ve 2483/6198 Zabıt ve Kavanin numaralı tezkereye merbut takrir cevabıdır :

Mülga Harbiye Nezaretine merbut İtfaiye Müfettişliği bir müfettiş ile bir muavinden ibarettir. Bu teşkil sabıkan istihdam edilen eenebi mütehassıslardan kalma ve lüzumsuzdur. Müfettişlikte müstahdem bir kaymakam alay kadrosunda ihdas edilen kumandan muavinliği ve

müşaviri fennilik mahalline tâyin edilmiş ve alay kadrosunda birçok zevaide rağmen hiçbir tenkih yapılamamıştır. Müdafaa-i Milliye Vekâleti İstanbul şehrinin emniyeti için bütçesinin tahammülü fevkinde bir fedakârlık yapmıştır. Vekâlet ancak, kıta ile yardım edebilir. İtfaiye Müfettişliğine lüzum varsa bunu Şehremaneti-nin kendi memuru olarak istihdam etmesi daha muvafık olacağı arz olunur, efendim.

Müdafaa-i Milliye Vekili
Kâzım

2. — *Van Mebusu Hasan Sıddık Beyin, Şivili Aşireti Reisi Arif Bey hakkındaki suali ve Dahiliye Vekili Ali Fethi Beyin tahriri cevabı*

B. M. M. Riyaseti Celilesine

Van vilâyetine tâbi Timar nahiyesinde iki katil maddesinden maznun ve elyevm hali şekavette bulunan Şivili Aşiret rüesasından Arif Beyin şimdiiye kadar pençei kanuna tevdi edilmediğini Dahiliye Vekâleti Celilesinden sual ediyorum. Lûtîfen bilâtehîr cevabımı himmet buyursunlar.

13 Kânunuevvel 1338
Van Mebusu
Hasan Sıddık

B. M. M. Riyaseti Celilesine

14 Kânunusani 1339 ve 2603/6424 numaralı Van Mebusu Hasan Sıddık Beyin Şivili Aşiret Reisi Arif Beyin hakkındaki sual takrirî arızatı cevabıdır :

Van vilâyetine bu defa tâyin edilen Vali Zühdü Beyin vazifeye hini iptidarında Şivili Aşiret Reisi Arif Beyin bâzı ceraim irtikâbeylediğini istihbar ederek hakkında tanzim kılınan evrakı tahkikiyesiyle mumâileyhi eiheti adliyyeye tevdi ve teslim eylemiş olduğu Vilâyetin 21 Kânunuevvel 1338 tarihli işariyle müspet olduğundan Vekâleti âciziyeye yapılacak başka bir gûna muamele kalmadığı mâruzdur efendim.

Dariliye Vekili
Ali Fethi

3. — *Erzurum Mebusu Nusrat Efendinin, 1331 senesinde Erzurum'da hedmedilen hamam hakkında suali ve Maliye Vekili Hasan Fehmi Bey ve Şer'iyeye ve Evkaf Vekili Vehbi Efendinin tahriri cevapları*

Riyaseti Celileye

Üç yüz otuz bir senesinde Erzurum'da Şehit

Cafer Efendi evkafından bir hamamın Hükümet tarafından hedmiyle tariki ânıme ilhaki üzerine bedeli mukabilinde emvali metrukeden Bastırmacı hamamını terk etmiş iken bilâhara nükûl ederek vakfı ızzar eylediğinden bahsiyle bir sene evvel sual takrirî vermiştim. Ne şifahi ne de tahriri henüz bir cevap alınmadı. Bu bap-taki netice-i muamelenin hangi bir sureti kanuniyyeye iktiran ettirildiğinden Şer'iyeye, Maliye vekâletlerinden tekiden sualini teklif eylerim.

Erzurum Mebusu
Mehmed Nusrat

T. B. M. M. Riyaseti Celilesine

Zabıt ve Kavanin Müdüriyeti ifadesiyle 2 Kânunuevvel 1338 tarih ve 2207/5759 numaralı tezkere-i âliye Riyasetpenahileri cevabıdır.

Erzurum Mebusu Mehmed Nusrat Efendi tarafından verilip bir sureti irsal buyurulan sual takririnde mevzuubahsolan Caferiyye hamamı hakkında Erzurum Muhasebeciliğinden vâkı olan işarda istilâdan mukaddem şehrin caddelerini tevsi için mebamii saire meyânında hedmedilmiş olan mezkûr hamama mukabil emvali metrukeden Bastırmacı hamamı Erzurum Evkaf Dairesinden talebedilerek bu bapta Şer'iyeye ve Evkaf vekâletiyle Dahiliye Vekâleti Celilesinden yazılan suretleri mekfuf muharreratla da hukuku vakfı siyaneten Bastırmacı hamamının behemehal eiheti vakfa terki tekit ve işar kılınmış ise de hedim keyfiyeti şehrin caddelerini tevsi maksadıyla vukua geldiğine göre Meclisi İdare-i Vilâyetin kararı veçhile münhedim olan hamamın usulen takdir olunacak bedelinin belediyyeye tesviye edilmesi hakkında vilâyete tebligat ifası bildirilmesi üzerine Hazineye aidolan emvali metrukeden hiçbir sebep ve bahaneyle hiçbir tarafa terki caiz olamayacağı gibi âbiren nesrolunan 20 Nisan 1338 tarihli Emvali Metruk Kanunu ahkâmı münderecesine göre her ne sebep ve suretle olursa olsun, emvali metrukeden bilâbedel terk ve tahsisi de gayrimümkün olduğundan mezkûr Bastırmacı hamamına müdahale edilmemesi lüzumunun Erzurum vilâyetine tebliği 12 Haziran 1338 tarihli tezkere-i âcizi ile Dahiliye Vekâleti Celilesine izbar kılınmış ve vekâleti âcizice mezkûr Caferiyye hamamı hakkındaki malûmat bundan ibaret bulunmuş olduğu arz olunur efendim.

16 Kânunuevvel 1338

Maliye Vekili
Hasan Fehmi

T. B. M. M. Riyaseti Celilesine

2 . II . 1338 tarih ve 2207/5758 numaralı tezkereî âliyei Riyasetpenahileri cevabıdır.

1331 senesinde Erzurum'da Üçüncü Kolordu Kumandanı Mahmud Kâmil Paşa ve Vali Tahsin Bey tarafından verilen emir üzerine tesviyeî tarik bahanesi ile bâzı mebanî ve akaarat ile beraber Caferiye hamamı dahi hedmîle yerine emvali metrûkedan Bastırmacı hamamı terk edildiği halde mezkûr hamama ahîren olbaptaki kanuna istinaden Maliyece vaziyedolunduğu ve Maliyece vaziyed muamelesi mezkûr hamamın terkinden sonra vukubulduğu cihetle müdahaleî vâkıamın muvafık olmadığı vâresteî arz ve izah olup bu hususta ge-

rek Dahiliye Vekâletine ve gerekse mahalline mükerrenen işar kılınmış ise de bir neticeye iktiran etmediği gibi Maliye Vekâletiyle sebk eden işare cevaben alınan tezkerede esasen emvali metrûkeden olan mezkûr Bastırmacı hamamı tarika kalbedilen Caferiye hamamına mukabil ciheti vakfa terkine bir maddei kanuniye olmadıkça imkânı kanuni görülemediği bildirilmiş ve mezkûr hamamı Maliye ciheti Evkafa terk eylediği surette meselenin halledilmiş olacağı tabii bulunmuş olduğu mâruzdur.

16 Cemaziyelevvel 1341 ve 3 Kânunusani 1339

Umuru Şer'iye ve Evkaf Vekili
Mehmed Vehbi

İçtimai âti ruznamesi

1. — Zaptı sabık hulâsası
2. — Evrakı vâride
3. — Tetkik Heyeti intihabı